

**Tarımsal Ekonomi ve Politika
Geliştirme Enstitüsü**

**Durum Tahmin
KÜMES HAYVANCILIĞI
2022**

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ
TEPGE

Durum ve Tahmin
KÜMES HAYVANCILIĞI
2022

Hazırlayan

Zehra ÇİÇEKİL

Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü Müdürlüğü
zehra.cicekil@tarimorman.gov.tr

TEPGE YAYIN NO: 352

ISBN: 978-625-8451-41-2

©TEPGE

Her Hakkı Saklıdır.

HAZİRAN/2022

İletişim:

Tarım ve Orman Bakanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı, 06800,
Çankaya/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833

Faks: 0312 287 5854

Bu rapor TEPGE'nin izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz veya elektronik ortama taşınmaz. Raporun bilimsel ve hukukî sorumluluğu yazara aittir.

Kapak sayfasında kullanılan fotoğraf Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından düzenlenen “ 2017 yılı Tarım ve İnsan Fotoğraf Yarışması ” na aittir.

(<http://www.tarimormaninsan.com/img/9-tarim-ve-insan-fotograf-yarismasi/genel/ikincilik-odulu-irfan-cimen.jpg>)

ÖNSÖZ

Enstitümüz araştırmacıları tarafından hazırlanan “Durum ve Tahmin” raporları; bir yandan temel bilgi ve veri tabanı oluşturulmasını sağlarken, diğer yandan da sektördeki gelişmeleri yakından izleyerek sektör paydaşlarını bu gelişmelerden zamanında ve doğru bir şekilde haberdar ederek bilgilendirmeyi amaçlamaktadır.

Bu raporlarda dünya ve Türkiye’de; bitkisel ürünlerin bir önceki yıla ait üretim, kullanım, ihracat, ithalat, yılsonu stokları ve fiyatlarında ortaya çıkan gerçekleşmeler “Durum”; içinde bulunulan yıla ait gerçekleşen fakat tam netleşmeyen gelişmeler “Tahmin”; bir sonraki yıla ait muhtemel gelişmeler ise “Öngörü” adı altında sistematik olarak incelenmektedir.

Kümes hayvancılığı; hayvancılık sektörünün en gelişmiş ve teknolojiye en açık sektörüdür. Üretimin kolay ve hızlı olmasının yanında maliyetinin de düşük olması başlıca üstünlüklerindedir. Sağlıklı beslenme konusunda her geçen gün daha da duyarlı olan tüketiciler hayvansal protein açığının kapatılmasında kırmızı ete alternatif olarak daha az yağlı ve daha ucuz olan kanatlı etine yönelmektedirler. Son 20 yıldır bütün dünyada kanatlı eti üretimi ve tüketimi sürekli bir artış eğilimi göstermektedir. Dolayısıyla kümes hayvancılığı sektörünün izlenmesi ve sektördeki gelişmelerin değerlendirilmesi çok önemlidir.

Enstitümüz tarafından hazırlanan “Kümes Hayvancılığı Durum ve Tahmin” raporu temel politikaların oluşturulmasında önemli katkılar sağlayacaktır.

Raporu hazırlayan Sayın Zehra ÇİÇEKGİL’e emeklerinden dolayı teşekkür eder, raporun sektör paydaşlarına faydalı olmasını dilerim.

Dr. Uđur İLKDOĐAN
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET	v
DÜNYADA DURUM	1
Dünya Tavuk Eti Durum.....	1
Dünya Tavuk Yumurtası Durum.....	5
DÜNYADA TAHMİN	8
Dünya Tavuk Eti Tahmin.....	8
Dünya Tavuk Yumurtası Tahmin.....	9
TÜRKİYE'DE DURUM	12
Türkiye Tavuk Eti Durum.....	12
Türkiye Tavuk Yumurtası Durum.....	16
TÜRKİYE'DE TAHMİN	22
Türkiye Tavuk Eti Tahmin.....	22
Türkiye Tavuk Yumurtası Tahmin.....	23
KAYNAKLAR	57

TABLO DİZİNİ

Tablo 1. Dünya tavuk eti arzı ve kullanımı.....	4
Tablo 2. Türkiye’de 2021 yılı kümes hayvan sayıları.....	12
Tablo 3. Türkiye tavuk eti arzı ve kullanımı.....	16
Tablo 4. Türkiye tavuk yumurtası arzı ve kullanımı.....	19
Tablo 5. Broiler üretim maliyet kalemleri tablosu (42 gün).....	19
Tablo 6. Tavuk eti/yem paritesi.....	21
Tablo 7. Tavuk yumurtası/yem paritesi.....	21
Ek Tablo 1. Dünya kanatlı hayvan sayısı.....	26
Ek Tablo 2. Dünya kanatlı eti üretimi.....	26
Ek Tablo 3. Dünya yumurta üretimi.....	26
Ek Tablo 4. Dünya kanatlı eti ihracatı.....	27
Ek Tablo 5. Dünya kanatlı eti ithalatı.....	27
Ek Tablo 6. Dünya yumurta ihracatı.....	28
Ek Tablo 7. Dünya yumurta ithalatı.....	28
Ek Tablo 8. Dünya kişi başı kanatlı tüketimi.....	29
Ek Tablo 9. Dünya tavuk eti arz ve kullanımı.....	30
Ek Tablo 10. Dünya tavuk eti stokları.....	30
Ek Tablo 11. Ülkelere göre dünya tavuk eti üretimi.....	31
Ek Tablo 12. Ülkelere göre dünya tavuk eti ihracat miktarı.....	32
Ek Tablo 13. Ülkelere göre dünya tavuk eti ithalat miktarı.....	33
Ek Tablo 14. Ülkelere göre dünya tavuk eti yurtiçi tüketimi.....	34
Ek Tablo 15. Ülkelere göre dünya tavuk yumurtası üretimi.....	35
Ek Tablo 16. Ülkelere göre dünya tavuk yumurtası ihracat miktarı.....	36
Ek Tablo 17. Ülkelere göre dünya tavuk yumurtası ihracat değeri.....	37
Ek Tablo 18. Ülkelere göre dünya tavuk yumurtası ithalat miktarı.....	38
Ek Tablo 19. Ülkelere göre tavuk yumurtası ithalat değeri.....	39
Ek Tablo 20. Dünya tavuk eti ihraç fiyatları.....	40
Ek Tablo 21. Dünya tavuk eti üretici fiyatları.....	40
Ek Tablo 22. Dünya tavuk yumurtası üretici fiyatları.....	40
Ek Tablo 23. Türkiye kümes hayvan sayıları.....	41
Ek Tablo 24. Türkiye kesilen tavuk sayısı ile tavuk eti ve yumurta üretimi.....	41
Ek Tablo 25. Türkiye’de civciv üretimi için kuluçkaya basılan yumurta sayıları.....	41
Ek Tablo 26. Türkiye kanatlı sektöründeki işletme ve kümes sayıları.....	42
Ek Tablo 27. 2020 yılı organik kanatlı hayvan üretim verileri.....	43
Ek Tablo 28. Bölgelere göre et tavuğu sayısı.....	44
Ek Tablo 29. Bölgelere göre yumurta tavuğu sayısı.....	44

Ek Tablo 30. İllere göre et tavuğu sayısı.....	45
Ek Tablo 31. İllere göre yumurta tavuğu sayısı.....	46
Ek Tablo 32. Türkiye kanatlı eti ihracat miktarı.....	47
Ek Tablo 33. Türkiye kanatlı eti ihracat değeri.....	47
Ek Tablo 34. Türkiye kanatlı eti ithalat miktarı.....	47
Ek Tablo 35. Türkiye kanatlı eti ithalat değeri.....	48
Ek Tablo 36. Türkiye yumurta ticaret verileri.....	48
Ek Tablo 37. Türkiye tavuk eti ihracat miktarı.....	49
Ek Tablo 38. Ükelere göre tavuk eti ihracat değeri.....	50
Ek Tablo 39. Ükelere göre tavuk yumurtası ihracat miktarı.....	51
Ek Tablo 40. Ükelere göre tavuk yumurtası ihracat değeri.....	52
Ek Tablo 41. Tavuk yumurtası (Gallus Domesticus Türü) ihracatı.....	53
Ek Tablo 42. Türkiye tavuk yumurtası (Gallus Domesticus Türü) ithalatı.....	53
Ek Tablo 43. Ükelere göre Türkiye kuluçkalık-damızlık tavuk yumurtası ithalat miktarı.....	53
Ek Tablo 44. Ükelere göre Türkiye kuluçkalık-damızlık tavuk yumurtası ithalat değeri.....	54
Ek Tablo 45. Türkiye’de ortalama kanatlı yem fiyatları.....	54
Ek Tablo 46. Türkiye kümes hayvancılığı üretici fiyatları.....	55
Ek Tablo 47. Türkiye kümes hayvancılığı tüketici fiyatları.....	56
Ek Tablo 48. Türkiye mısır ve soya verileri.....	56

ŞEKİL DİZİNİ

Şekil 1. Dünya tavuk eti üretiminde önemli ülkeler.....	2
Şekil 2. Dünya tavuk eti ihracatında önemli ülkeler.....	2
Şekil 3. Dünya tavuk eti ithalatında önemli ülkeler.....	3
Şekil 4. Ülkelere göre 2021 yılı kişi başı kanatlı tüketimi.....	4
Şekil 5. Dünya yumurta üretiminde önemli ülkeler.....	5
Şekil 6. Dünya yumurta ihracatında önemli ülkeler.....	5
Şekil 7. Dünya yumurta ithalatında önemli ülkeler.....	6
Şekil 8. Dünya tavuk eti ihraç fiyatları.....	7
Şekil 9. Dünya yumurta üretici fiyatları.....	7
Şekil 10. AB, ABD, Brezilya ve Hindistan broiler fiyatları	11
Şekil 11. Türkiye et tavuğu sayısı bakımından başlıca iller.....	13
Şekil 12. Türkiye tavuk eti üretimi.....	14
Şekil 13. Türkiye tavuk eti ihracatında önemli ülkeler.....	14
Şekil 14. Türkiye tavuk eti tüketimi.....	15
Şekil 15. Yumurta tavuğu sayısı bakımından başlıca iller.....	16
Şekil 16. Türkiye tavuk yumurtası ihracatında önemli ülkeler.....	17
Şekil 17. Türkiye tavuk yumurtası ihracatı.....	18
Şekil 18. Türkiye kişi başı yumurta tüketimi.....	19
Şekil 19. Yıllara göre ortalama kanatlı yem ve hammadde fiyatları.....	20
Şekil 20. Türkiye’de tüketici fiyatları.....	21
Şekil 21. Türkiye’de tavuk eti tüketici fiyatları.....	24
Şekil 22. Türkiye’de tavuk yumurtası tüketici fiyatları.....	24

ÖZET**Dünyada Durum (2020-2021)**USDA verilerine göre (2021):

- ✚ Dünya tavuk eti üretimi yaklaşık 101 milyon ton olarak gerçekleşti.
- ✚ Dünya tavuk eti ihracatı yaklaşık 13 milyon ton olarak gerçekleşti.
- ✚ Dünya tavuk eti ithalatı yaklaşık 11 milyon ton olarak gerçekleşti.

FAO verilerine göre (2020):

- ✚ Dünya yumurta üretimi yaklaşık 87 milyon olarak gerçekleşti.
- ✚ Dünya yumurta ihracatı yaklaşık 2,1 milyon ton olarak gerçekleşti.
- ✚ Dünya yumurta ithalatı yaklaşık 2,1 milyon ton olarak gerçekleşti.

Dünyada Tahmin (2022)

- ✚ Dünya tavuk eti üretiminin yaklaşık 101 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.
- ✚ Dünya tavuk eti ihracatının yaklaşık 13 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.
- ✚ Dünya tavuk eti ithalatının yaklaşık 11 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.
- ✚ Dünya yumurta üretiminin 89-95 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.
- ✚ Dünya yumurta ihracatının 2,0 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.
- ✚ Dünya yumurta ithalatının 2,3 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.

Türkiye’de Durum (2021)

- ✚ Türkiye tavuk eti üretimi 2,2 milyon ton olarak gerçekleşti.
- ✚ Türkiye tavuk eti ihracatı yaklaşık 583 bin ton olarak gerçekleşti.
- ✚ Türkiye yumurta üretimi yaklaşık 1,2 milyon ton (19,8 milyar adet) olarak gerçekleşti.
- ✚ Türkiye yumurta ihracatı yaklaşık 221 bin ton olarak gerçekleşti.

Türkiye’de Tahmin (2022)

- ✚ Türkiye tavuk eti üretiminin 2,3 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.
- ✚ Türkiye tavuk eti ihracatının yaklaşık 636 bin ton olacağı tahmin edilmektedir.
- ✚ Türkiye yumurta üretiminin yaklaşık 1,2 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.
- ✚ Türkiye yumurta ihracatının yaklaşık 192 bin ton olacağı tahmin edilmektedir.

DÜNYADA DURUM

Dünya Kümes Hayvancılığı Durum

Dünyada 2020 yılı itibarıyla kanatlı hayvan sayısı 35 milyar adet olup bunun %94,4'ünü tavuk, %3,3'ünü ördek, %1,3'ünü hindi ve %1'ini kaz ve Beç tavuğu oluşturmuştur (Ek Tablo 1). Dünya kanatlı eti üretimi ise 2020 yılında bir önceki yıla göre %0,7 artarak 133 milyon tona yükselmiştir. Bu üretimin %89,6'sını tavuk eti, %4,5'ini hindi eti, %3,7'sini ördek eti ile %2,1'ini kaz ve Beç tavuğu oluşturmaktadır (Ek Tablo 2).

Dünya kanatlı eti ihracat miktarı 2020 yılında bir önceki yıla göre %1,2 azalarak 15,6 milyar ton olarak gerçekleşmiştir. Bu ihracatın %93,2'sini tavuk eti, %5,6'sını hindi eti, %0,9'unu ördek eti ve 0,3'ünü kaz ve Beç tavuğu eti oluşturmuştur. 2020 yılında tüm kanatlı türlerinde ihracat azalırken %27,9 ile kaz ve Beç tavuğu eti, %26,0 ile ördek eti, en büyük ihracat azalışının olduğu kanatlı türleri olmuştur. 2020 yılı kanatlı eti ihracat değeri 23,9 milyar dolar, kanatlı eti ithalat değeri ise 24,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Kanatlı eti ithalat miktarı %3,3 artarak 14,5 milyar ton ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır (Ek Tablo 4, 5).

Dünya kabuklu yumurta üretimi 2020 yılında bir önceki yıla göre %2,9 artarak 93,0 milyon tona yükselmiştir. Bu üretimin %93,2'sini tavuk yumurtası oluşturmuştur (Ek Tablo 3). Dünya kabuklu yumurta ihracatı 2020 yılında bir önceki yıla göre %3,4 azalarak 2,5 milyar ton olmuştur. Bu ihracatın %83,1'ini tavuk yumurtası oluşturmuştur. Ayrıca 2020 yılında 354 bin ton likit ve 71 bin ton kurutulmuş yumurta ihraç edilmiştir. Toplam yumurta ve ürünlerine ait ihracat değeri ise 5,0 milyar dolar olup bir önceki yıla göre %2,7 oranında azalmıştır (Ek Tablo 6). Kabuklu yumurta ithalat miktarı 2020 yılında 2,4 milyar ton olup, bunun %88,7'sini tavuk yumurtası oluşturmaktadır. 2020 yılında 5,1 milyar dolar olan yumurta ve ürünlerine ait ithalat değeri ise bir önceki yıla göre %0,3 oranında azalış göstermiştir (Ek Tablo 7). Dünyada kanatlı hayvan grubuna çeşitli hayvan türleri girmekle beraber, ağırlıklı olarak eti ve yumurtası için tavuk yetiştirilmesi nedeniyle bu raporda tavuk eti ve tavuk yumurtası detaylı olarak ele alınmıştır.

Dünya Tavuk Eti Durum

Dünya tavuk eti üretimi arttı

Dünya kanatlı eti üretiminde 1960 yılından bu yana kaydedilen en düşük yıllık büyüme oranı 2020 yılında gerçekleşmiştir. Ancak COVID-19 ve bazı Avrupa ülkelerindeki kuş gribi salgının neden olduğu zorlu üretim ve ticaret ortamı göz önüne alındığında, yine de başarılı bir yıl olarak nitelendirilmektedir.

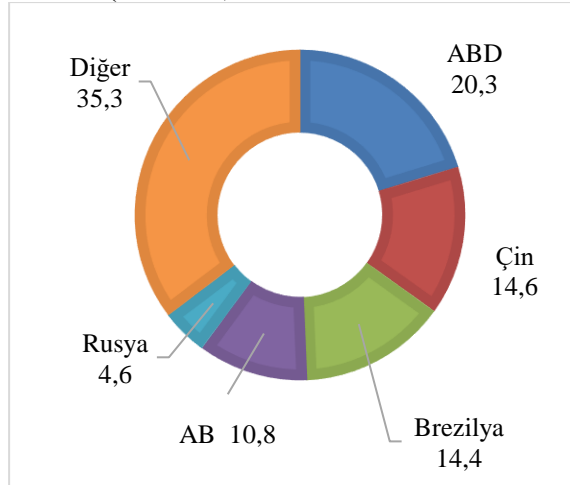
COVID-19 salgının etkisinin devam ettiği 2021 yılında AB, Kore ve Japonya gibi başlıca üretici ülkelerde yüksek tahıl fiyatları ve kuş gribi, kanatlı sektöründeki

büyümeyi olumsuz etkilemektedir. Bunlara ek olarak özellikle Avrupa ve Asya'da konteyner kıtlığına bağlı nakliye sorunlarına rağmen dünya tavuk eti arzının yeterli olduğu görülmektedir.

Üretimde önde gelen ülkelere Brezilya'da artan iç ve dış talep üzerine tavuk eti üretimi artmaya devam etmiştir (USDA, 2022a). ABD'de ise yemlik tahıl fiyatlarının yüksek seyretmesi üretici gelirlerini baskıladığından tavuk eti üretimindeki artış sınırlanmıştır

(USDA, 2021a). USDA verilerine göre dünya tavuk eti üretimi 2021 yılında %1,3 oranında artarak 101 milyon ton ile rekor seviyesine ulaşmıştır. Dünya tavuk eti üretiminde her yıl olduğu gibi 2021 yılında da ABD 20,4 milyon ton üretim ile lider ülke olmuştur. Çin ise 14,7 milyon ton tavuk eti üretimi ile ikinci sırada, Brezilya 14,5 milyon ton ile üçüncü sırada yer almıştır. Şekil 1 incelendiğinde 2021 yılı tavuk eti üretiminin yaklaşık yarısının (%49,3) bu üç ülke tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Son 20 yıllık dönemde ABD, tavuk eti üretiminde liderliği korurken 2000-2015 yılları arasında Çin, ikinci sırada yer almıştır. Daha sonraki yıllarda ise ikinciliğin Çin ve Brezilya arasında değiştiği görülmektedir. AB'de 10,8 milyon ton tavuk eti üretilirken Rusya, Meksika ve Tayland diğer önemli üreticiler olmuştur. Türkiye 2,1 milyon ton tavuk eti üretimi ile 2021 yılında dünya üretiminde 9. sırada yer almıştır.

Şekil 1. Dünya tavuk eti üretiminde önemli ülkeler (2021, %)

Kaynak: Ek Tablo 11

Tavuk üretimi ülkeler bazında incelendiğinde bir önceki yıla göre çok küçük değişimler olduğu görülmüştür. Başlıca üreticiler arasında en büyük artış %5,3 ile Kolombiya, %5,1 ile Türkiye ve %4,5 ile Brezilya'da olmuştur. AB, Rusya

ve Tayland'da ise tavuk üretimi %1-2 arasında azalış göstermiştir (Ek Tablo 8).

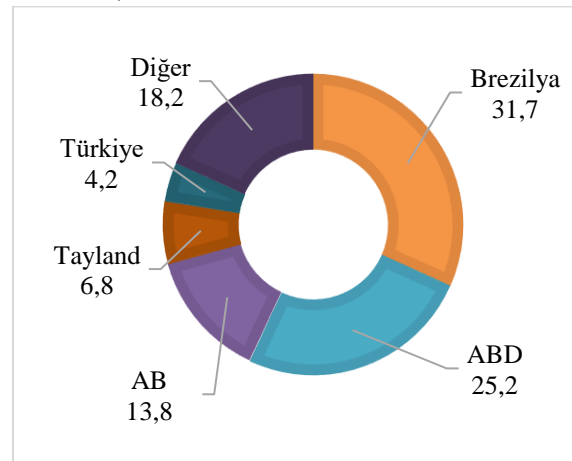
Dünya tavuk eti ihracatı arttı

FAO verilerine göre 2020 yılında dünya tavuk eti ihracat değeri 21,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

USDA verilerine göre dünya tavuk eti ihracatı 2021 yılında bir önceki yıla göre %1,6 artarak 13,3 milyon ton ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Dünya tavuk eti ihracatında önde gelen ülkelerin payları Şekil 2'de verilmiş olup ihracatın yarısından fazlasının %56,9 pay ile Brezilya ve ABD tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. 2021 yılında Brezilya 4,2 milyon ton, ABD 3,4 milyon ton ve AB 1,8 milyon ton tavuk eti ihraç etmiştir (Ek Tablo 12). Türkiye 2021 yılında %4,2'lik pay ile dünya tavuk eti ihracatında beşinci sırada yer almıştır. Başlıca ülkeler arasında en büyük ihracat artışı %28,0 ile Türkiye ve %17,8 ile Çin'de, en büyük azalış ise %22,9 ile Birleşik Krallık ve %9,8 ile AB'de gerçekleşmiştir (Ek Tablo 12).

FAO verilerine göre Hollanda, Polonya ve Belçika'nın tavuk eti ihracatında önde gelen AB ülkeleri olduğu görülmüştür.

Şekil 2. Dünya tavuk eti ihracatında önemli ülkeler (2021, %)

Kaynak: Ek Tablo 12

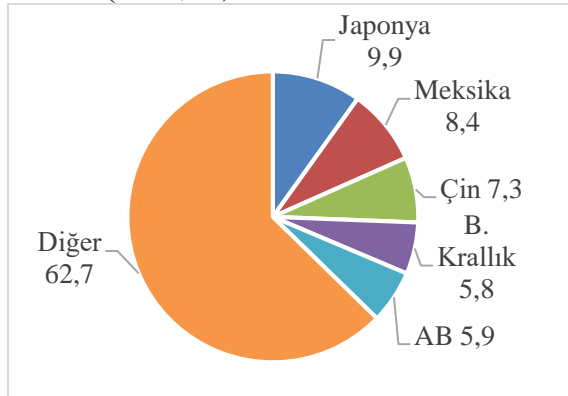
Dünya tavuk eti ihracatında lider konumda olan Brezilya'nın ihracattaki payı 2021 yılında bir önceki yıla göre nispeten sabit kalmıştır. 2018 yılından bu yana Brezilya'nın tavuk eti ihracatı güçlenmeye devam ederken, Tayland ve Rusya gibi diğer küçük tedarikçilerden yapılan ihracatlar daha büyük bir oranda artmıştır. ABD tavuk eti ihracatı ise birçok büyük pazardaki talebin yumuşaması nedeniyle 2021 yılında azalış göstermiştir (USDA, 2021a).

Tavuk eti ithalatında önemini koruyan Çin'in ithalatında meydana gelen azalış, büyük ihracatçıların 2021 yılında alternatif pazar arayışına girmesine neden olmuştur. Brezilya'nın çeşitli pazarlara ürün tedarik etme kabiliyeti, Çin'den kaynaklanan bu kayıpların telafi edilmesini sağlamıştır (USDA, 2021a).

Dünya tavuk eti ithalatı arttı

Dünya tavuk eti ithalatı bir önceki yıla göre %1,8 oranında artarak 2021 yılında 10,9 milyon ton ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Bu ithalatın 1,1 milyon tonu Japonya, 917 bin tonu Meksika ve 789 bin tonu Çin tarafından yapılmıştır. Diğer önemli ithalatçıları ise Birleşik Krallık, AB ve Suudi Arabistan'dır. İthalatçı ilk beş ülkenin toplam payı %37,3 olup dağılımları Şekil 3'de verilmiştir.

Şekil 3. Dünya tavuk eti ithalatında önemli ülkeler (2021, %)

Kaynak: Ek Tablo 13

Başlıca ülkeler arasında en büyük ithalat artışı bir önceki yıla göre %30,4 ile Filipinler, %23,1 ile Gana ve %16,6 BAE'de, en büyük azalış ise %21,0 ile Çin ve %17,1 ile Irak'ta gerçekleşmiştir (Ek Tablo 13). Bir önceki yıl Çin'de Afrika Domuz Ateşi hastalığına bağlı olarak meydana gelen domuz eti açığı nedeniyle tavuk eti ithalatı büyük ölçüde artmış ancak 2021 yılında hastalığın kontrol altına alınmasıyla Çin tavuk eti ithalatı azalışa geçmiştir. Irak'ın yerli üretime yönelik çabaları tavuk eti ithalatındaki azalmanın en önemli nedenlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

2021 yılında Brezilya ticaretine uyguladığı kısıtlamalar nedeniyle Suudi Arabistan'ın tavuk eti ithalatındaki azalış, Çin, Küba ve Angola gibi diğer büyük pazarlardaki artışlar ile dengelenmiştir (USDA, 2021b).

FAO verilerine göre 2020 yılında dünya ithalat değeri 21,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Dünya tavuk eti tüketimi arttı

Dünya et tüketiminde kümes hayvanlarının payı giderek artmaktadır. Düşük gelirli gelişmekte olan ülkelerde diğer etlere kıyasla kümes hayvanlarının daha düşük fiyatlı olması, yüksek gelirli ülkelerde ise hazırlanmasının daha kolay ve sağlıklı bir gıda seçeneği olarak algılanması beyaz et tercihini artırmaktadır (OECD, 2022b).

Dünya tavuk eti tüketimi 2021 yılında bir önceki yıla göre %1,3 oranında artarak 98 milyon tona ulaşmıştır. Dünya tavuk eti arz ve kullanımı ise yurtiçi tüketim ile aynı oranda artarak 112 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Dünya tavuk eti tüketiminde 17 milyon ton ile lider olan ABD'yi, 15 milyon ton ile Çin ve 10 milyon ton ile Brezilya takip etmektedir. Bu üç ülke

dünya tavuk eti tüketiminde %43,3 paya sahiptir. Tavuk eti tüketimi 2021 yılında Brezilya'da %2,7 ve ABD'de %1 oranında

artarken, Çin'de tavuk eti tüketimi, domuz eti arzında meydana gelen artıştan kaynaklı olarak %1,2 azalmıştır (Ek Tablo 14).

Tablo 1. Dünya tavuk eti arzı ve kullanımı (bin ton)

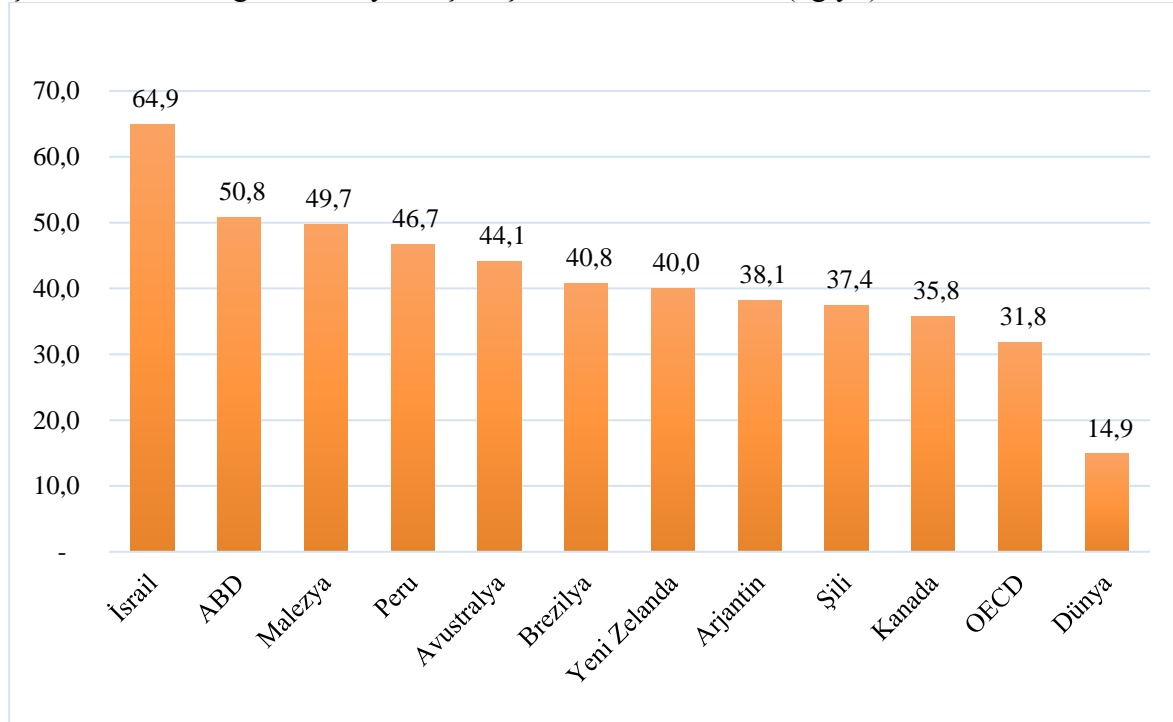
	2017	2018	2019	2020	2021	2022 ¹
ARZ						
Başlangıç stokları	700	752	732	749	718	699
Üretim	91.040	92.667	97.390	99.254	100.537	100.974
İthalat	10.100	10.070	10.522	10.669	10.863	10.888
Toplam arz	101.840	103.489	108.644	110.672	112.118	112.561
KULLANIM						
Yurtiçi tüketim	88.928	90.264	94.785	96.835	98.093	98.502
İhracat	12.160	12.493	13.110	13.119	13.326	13.352
Bitiş stokları	752	732	749	718	699	707
Toplam kullanım	101.840	103.489	108.644	110.672	112.118	112.561

Kaynak: USDA. ¹/Tahmin

OECD verilerine göre başlıca ülkelere ait 2021 yılı kişi başı tüketimleri Şekil 4'de verilmiş olup ülke sıralamasının değişmediği ve bir önceki yılın tüketim verilerine çok yakın olduğu görülmektedir. İsrail 64,9 kg/yıl ile kişi başı kanatlı eti tüketiminde ilk sırada yer almaktadır. İsrail'i

50,8 kg/yıl ile ABD, 49,7 kg/yıl ile Malezya ve 46,7 kg/yıl Peru takip etmektedir. Kişi başına kanatlı eti tüketim ortalaması OECD ülkelerinde 31,8 kg/yıl, Türkiye'de 19,5 kg/yıl ve BRICS ülkelerinde 12,0 kg/yıl iken dünya ortalaması 14,9 kg/yıl olarak gerçekleşmiştir (Ek Tablo 8).

Şekil 4. Ünelere göre 2021 yılı kişi başı kanatlı eti tüketimi (kg/yıl)

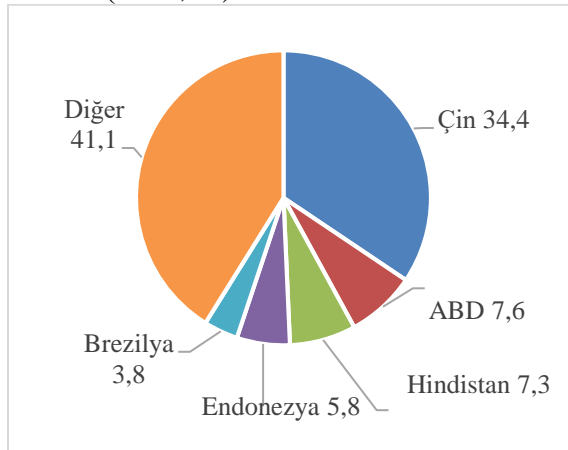
Kaynak: Ek Tablo 8

Dünya Tavuk Yumurtası Durum

Dünya tavuk yumurtası üretimi arttı

FAO 2021 yılı yumurta verileri yayınlanmamış olup, 2020 yılında dünya tavuk yumurtası üretimi bir önceki yıla göre %2,7 artarak 86,7 milyon ton ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Bu üretimin 29,8 milyon tonunu tek başına yapan Çin, en önemli yumurta üreticisidir. ABD 6,6 milyon ton, Hindistan 6,3 milyon ton ve Endonezya 5 milyon ton tavuk yumurtası üretimi ile önde gelen diğer önemli ülkelerdir. 2020 yılında başlıca ülkelerin yumurta üretimindeki payları Şekil 5’de verilmiş olup Çin’in %34,4 ile oldukça büyük bir paya sahip olduğu görülmektedir. Türkiye ise %1,4 pay ile dokuzuncu sırada yer almaktadır. 2020 yılında başlıca ülkelerden Fransa bir önceki yıla göre %6,3, Endonezya %6,1 ve Çin %4,8 ile tavuk yumurtası üretiminde en büyük artışa sahip olmuştur. Yumurta üretiminde en fazla düşüş ise %3,1 ile Ukrayna ve %1,5 ile ABD’de olmuştur (Ek Tablo 15).

Şekil 5. Dünya yumurta üretiminde önemli ülkeler (2020, %)

Kaynak: Ek Tablo 15

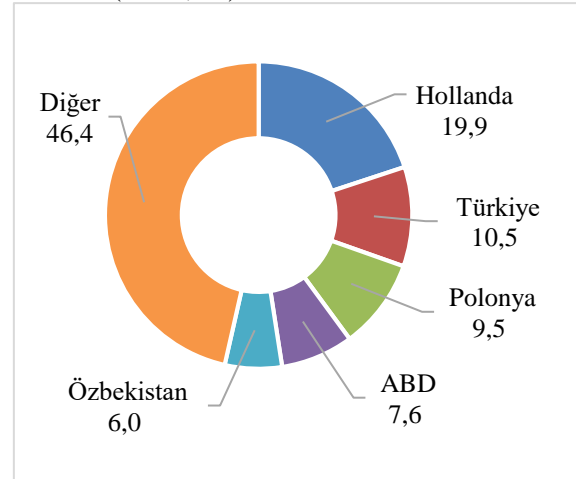
Dünya tavuk yumurtası ihracatı azaldı

Dünya tavuk yumurtası ihracatı 2018 yılında 2,4 milyon ton ile rekor düzeye ulaşırken 2020 yılında bir önceki yıla göre %8,8

oranında azalarak 2,1 milyon ton olmuştur. Bu ihracatının beşte birini karşılayan Hollanda 2020 yılında 415 bin ton tavuk yumurtası ihracatı ile lider konumda yer almıştır. Türkiye 218 bin ton yumurta ihracatı ile ikinci sırada ve Polonya 198 bin ton ile üçüncü sırada yer almıştır. ABD, Özbekistan ve İspanya 2020 yılı yumurta ihracatında diğer önemli ülkelerdir. Şekil 6’da yumurta ihracatında önde gelen ülkeler verilmiş olup, 5 ülkenin %53,6’lık paya sahip olduğu görülmektedir (Ek Tablo 16). 2020 yılı ihracat değeri ise %3,0 azalışla 3,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. İhracat miktarı bakımından dördüncü sırada olan ABD, değer bakımından ikinci sıraya yer almaktadır (Ek Tablo 16).

Dünya yumurta ihracatında başlıca ülkeler arasında Hollanda ve İspanya’nın payı artarken, diğer ülkelerin payının azaldığı görülmektedir. 2020 yılında başlıca ülkeler arasında en büyük ihracat artışı, %6,4 ile Hollanda ve %5,1 artış ile İspanya’da olmuştur. En büyük düşüş ise %20,7 ile Türkiye, %13,2 ile Almanya ve %10,7 ile ABD’de gerçekleşmiştir.

Şekil 6. Dünya yumurta ihracatında önemli ülkeler (2020, %)

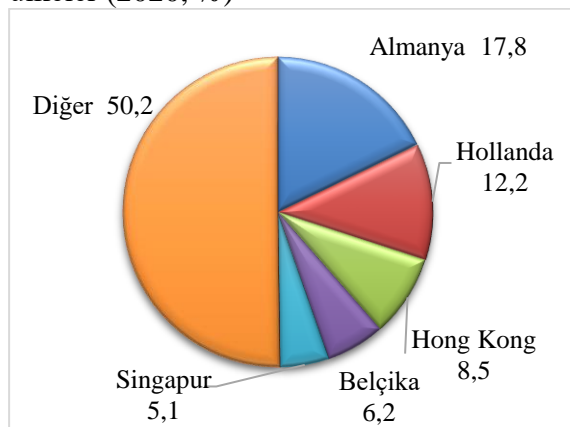
Kaynak: Ek Tablo 16

Dünya tavuk yumurtası ithalatı azaldı

Dünya tavuk yumurtası ithalat miktarı 2020 yılında bir önceki yıla göre %2,1 oranında azalarak 2,1 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Bu ithalatın 382 bin tonu Almanya, 261 bin tonu Hollanda ve 183 bin tonu Hong Kong tarafından yapılmıştır. Belçika ve Singapur diğer önemli ithalatçı ülkeler olup, yumurta ithalatında önemli olan bu ülkelerin payları Şekil 7’de verilmiştir. Almanya %17,8 ile en büyük paya sahipken söz konusu beş ülke %49,8 pay ile toplam ithalatın yaklaşık olarak yarısını karşılamıştır. 2020 yılında yumurta ithalatı Afganistan’da on kat, Suudi Arabistan’da 4 kat ve Belçika’da %46,2 oranında artmıştır. Irak başta olmak üzere diğer başlıca ülkelerin tamamında azalış olmuştur. Dünya yumurta ithalatında 2009-2018 yılları arasında ikinci sırada yer alan Irak, 2020 yılında on beşinci sıraya gerilemiştir. Yumurta ithalatı 2020 yılında bir önceki yıla göre %73,7 oranında azalan Irak’ın ithalata yasak getirmesi bu azalışın en önemli nedenidir (Ek Tablo 18).

2020 yılında ithalat miktarında olduğu gibi ithalat değeri de azalış göstermiştir. Aynı yılda 3,6 milyar dolar olan yumurta ithalat değeri bir önceki yıla göre %1,0 azalmıştır (Ek Tablo 19).

Şekil 7. Dünya yumurta ithalatında önemli ülkeler (2020, %)

Kaynak: Ek Tablo 18

Irak’ın kendi yerli üretimini teşvik etmek amacıyla 2019 yılı itibarıyla yumurta ithalatına getirdiği yasak, Irak ithalatı ve dünya yumurta ticaretindeki azalmanın en önemli sebeplerinden biridir. Ayrıca yumurta ithalat ve ihracatındaki azalışta COVID-19 salgınının yol açtığı kısıtlamalar ve buna bağlı olarak lojistik alan ve tedarik zincirinde meydana gelen aksaklıklar etkili olmuştur.

Dünya tavuk yumurtası tüketimi arttı

Dünyada beslenme şekilleri değişmeye devam etmekte olup COVID-19 salgını bu değişimi daha fazla etkilemiştir. Yumurthanın düşük maliyeti, yüksek besleyici özelliği ve diğer birçok besinsel faydası nedeniyle tüketiciler tarafından daha çok tercih edilmesine neden olmaktadır. Ayrıca nüfustaki artış talebin artmasında etkili bir faktördür.

IEC’ye göre 2018 yılında kişi başı yumurta tüketimi dünya ortalaması 161 adettir. En büyük yumurta üreticisi Çin olmasına rağmen, kişi başı tüketimde 368 adet ile Meksika ve 337 adet ile Japonya önde gelen ülkelerdir. Çin’de kişi başı yumurta tüketimi 255 adet ve AB’de ortalama 210 adet olarak açıklanmıştır.

AB’de yumurta tüketimi 2019 yılında 6,3 milyon ton olup, 2020 yılında %1 azalmayla 6,2 milyon tona gerilediği belirtilmektedir (EC, 2021).

ABD’de son yıllarda yumurta talebi artış göstermektedir. 2021 yılında ABD kişi başı yumurta tüketiminin 285 adet olduğu tahmin edilmektedir (Anonim, 2021).

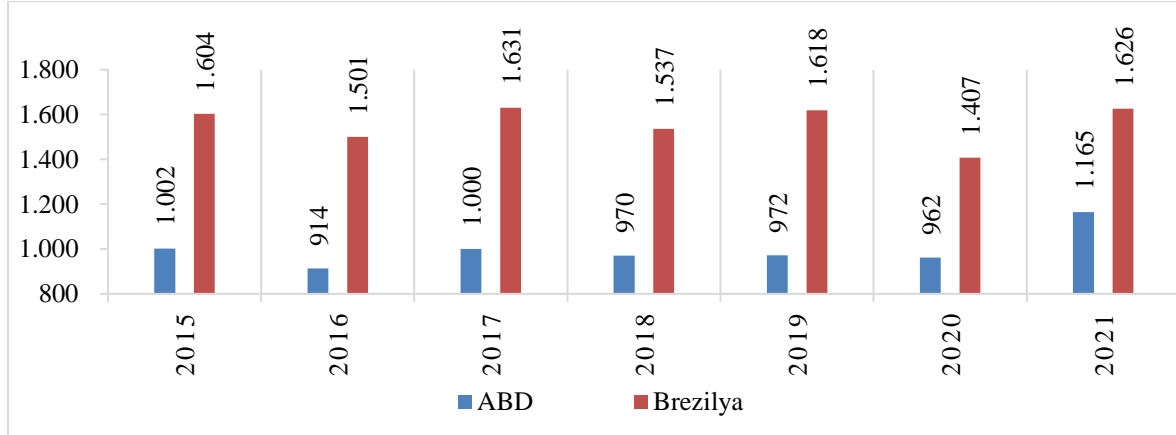
Dünya Fiyatları arttı

Dünyada COVID-19 salgınının neden olduğu talepteki azalma 2020 yılında uluslararası et fiyatlarının düşmesine neden

olsa da 2021 yılında salgının etkisinin azalmasıyla fiyatlar yükselişe geçmiştir. Bununla birlikte ABD ve Brezilya gibi ihracatçı ülkelerde başta yem olmak üzere girdi maliyetlerinin artması uluslararası et fiyatlarının yükselmesinde etkili olmuştur. Dünya tavuk eti üretimi ve ihracatında önde

gelen iki ülkenin yıllar itibarıyla ihracat fiyatları Şekil 8’de verilmiş olup, ABD’nin büyük ölçüde fiyat avantajına sahip olduğu görülmektedir. 2021 yılında 1.165 \$/ton olan ABD ihraç fiyatı bir önceki yıla göre %21,1, 1.626 \$/ton olan Brezilya ihraç fiyatı ise %5,5 artış göstermiştir.

Şekil 8. Dünya tavuk eti ihraç fiyatları (\$/ton)

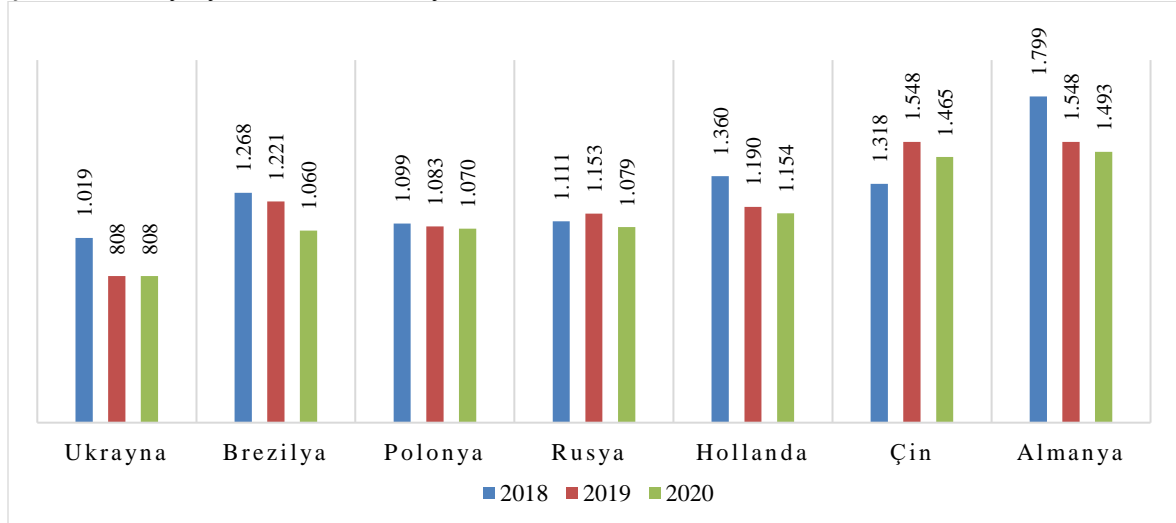

Kaynak: Ek Tablo 20

Dünyada yumurta üretici fiyatlarında avantajlı olan ülkeler Şekil 9’da verilmiş olup ülkelerin üretici fiyatlarının genel olarak 2019 ve 2020 yılında düştüğü görülmektedir. Bu durumun en önemli nedenlerinden biri COVID-19 salgınının etkisi ile meydana gelen arz fazlalığıdır. FAO verilerine göre en düşük üretici fiyatlarına sahip bu ülkelerin yumurta ihracatında önde

gelen ülkeler olduğunu söylemek mümkündür. Yumurta üretici fiyatı 2020 yılında, Brezilya’da %13,2 azalış ile 1.060 \$/ton, Çin’de %5,4 azalış ile 1.465 \$/ton, Almanya’da %3,6 azalış ile 1.493 \$/ton Hollanda’da %3,0 azalış ile 1.154, \$/ton ve Polonya’da %1,2 azalış ile 1.070 \$/ton olarak gerçekleşmiştir. Ukrayna’da ise 808 \$/ton ile sabit kalmıştır (Ek Tablo 22).

Şekil 9. Dünya yumurta üretici fiyatları (\$/ton)

Kaynak: Ek Tablo 22

DÜNYADA TAHMİN

Dünya Tavuk Eti Tahmin

Dünya tavuk eti üretiminin artması beklenmektedir

Dünya’da yüksek tahıl fiyatları ve kuş gribinin devam eden etkileri 2022 yılında kanatlı sektöründeki büyümeyi olumsuz etkilemektedir. Birçok ülkede ekonomik toparlanmanın tavuk eti talebini artıracığı ancak yüksek yem fiyatlarının üretimdeki artışı sınırlayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte önde gelen üreticilerin, Ukrayna ve Çin’deki üretim azalışını dengelemesinden dolayı dünya tavuk eti üretiminin neredeyse aynı kalacağı tahmin edilmektedir (USDA, 2022a).

Dünya tavuk eti üretiminin 2022 yılında %0,4 oranında artarak 101 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir. Dünya tavuk eti üretiminde lider olan ABD’de talebin artması nedeniyle 2022 yılında %0,7’lik bir üretim artışı beklenmektedir. Bir önceki yıl üçüncü sırada yer alan Brezilya’nın %2,4 artış ile 2022 yılında ikinci sıraya yükseleceği tahmin edilmektedir. Çin’in ise %2,7 azalış ile üçüncü sırada yer alması beklenmektedir (Ek Tablo 11).

2022 yılında diğer ülkelerde sınırlı da olsa bir artış beklenirken Rusya-Ukrayna krizi nedeniyle Ukrayna’da %32,6’lık bir azalış olacağı öngörülmektedir. Dünyanın önde gelen ihracatçısı olan Brezilya’nın, Ukrayna’nın ihracatının durmasıyla boşalan küresel talebi doldurmak için üretimi önemli ölçüde artırması beklenmektedir. Benzer şekilde, bölgesel talebin artması nedeniyle Türkiye tavuk eti üretiminin artacağı tahmin edilmektedir.

Rusya’da yemlik tahıl tedarikinin artmasıyla tavuk eti üretiminin artacağı, ancak bu üretimin iç pazara yönlendirileceği

düşünülmektedir. Çin’de ise domuz eti üretiminin toparlanması ile tüketicilerin e-ticaret ve modern satış kanallarına yönelmesi nedeniyle sarı tüylü piliç üretiminin düşmesi beklenmektedir. Bu durumun Çin’de tavuk eti üretimini azaltacağı tahmin edilmektedir (USDA, 2022a).

COVID-19 salgınının yol açtığı aksamalar ve kuş gribi salgınının etkisinin azalması nedeniyle 2022 yılında AB üretiminin daha yüksek olacağı tahmin edilmektedir. Tayland’da COVID-19’dan kaynaklanan üretim sorunlarının azalmasının etkisiyle birlikte iç ve dış talepteki artışın tavuk eti üretimini artıracığı öngörülmektedir.

Dünya tavuk eti ihracatının artması beklenmektedir

USDA verilerine göre dünya tavuk eti ihracatının 2022 yılında %0,2 oranında artarak 13,4 milyon tona ulaşacağı tahmin edilmektedir. Dünyanın önde gelen ihracatçısı olan Brezilya’nın ürün çeşitliliği, geniş pazar olanakları ve rekabetçi fiyatlar ile tavuk eti ihracatının üçte birinden fazlasını karşılaması beklenmektedir. Brezilya’nın önceki yıllarda olduğu gibi 2022 yılı dünya tavuk eti ihracatında liderliğini koruyacağı, ABD’nin ise ihracat miktarının aynı kalarak ikinci sırada yer alacağı öngörülmektedir.

2022 yılında en büyük ihracat artışının %15,5 ile Türkiye, %8,9 ile Brezilya ve %7,1 ile Birleşik Krallık’ta olması beklenmektedir. En büyük azalışın ise %86,9 ile Ukrayna ve %19,7 ile Rusya’da

gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Rusya-Ukrayna arasındaki savaşın bu iki ülkenin ihracat düşüşünde önemli rol oynaması beklenmektedir. Söz konusu savaş Ukrayna'nın ihracat pazarından çekilmesine yol açtığından, dünya tavuk eti ihracatının düşeceği ancak Ukrayna'dan kaynaklı ihracat kayıplarının büyük bir bölümünün Brezilya tarafından karşılanacağı tahmin edilmektedir. Türkiye ve Birleşik Krallık'ın ise kendi bölgelerindeki artan talep nedeniyle tavuk eti ihracatının artması beklenmektedir (USDA, 2022a).

ABD'nin tavuk eti ihracatı büyük ölçüde fiyata duyarlı orta ve düşük gelirli pazarlara yönelik olduğundan, fiyatlarının nispeten yüksek olması nedeniyle özellikle yılın ikinci yarısında ABD'nin rekabet gücünü azaltacağı tahmin edilmektedir. Ayrıca ABD, Yüksek Patojenik Kuş Gribi (HPAI) salgını nedeniyle ticaret ortakları tarafından kısıtlamalarla karşı karşıya olsa da bu kısıtlamaların bir bölge, ilçe veya eyalet düzeyinde coğrafi kapsamla sınırlı kalacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla bu salgının ihracat üzerindeki etkisinin sınırlı olacağı öngörülmektedir (USDA, 2022a).

Dünya tavuk eti ithalatının artması beklenmektedir

USDA verilerine göre 2022 yılında tavuk eti ithalatının %0,2 oranında artarak 10,9 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir. Bir önceki yıl olduğu gibi 2022 yılında da sırasıyla Japonya, Meksika ve Çin'in tavuk eti ithalatında önde gelen ülkeler olacağı ve bu üç ülkenin ithalattaki toplam payının yaklaşık %25 olacağı tahmin edilmektedir.

Ukrayna, Rusya ve Suudi Arabistan'ın ithalatında düşüş beklenirken Irak, Küba, Birleşik Krallık ve Meksika'da az da olsa bir artış olacağı tahmin edilmektedir.

Dünya tavuk eti tüketiminin artması beklenmektedir

Yüksek yem fiyatlarının 2022 yılında küresel olarak karlılığı baskılamasına rağmen, tüketicilerin düşük maliyetli hayvansal protein arayışına girmesi nedeniyle talebin artacağı tahmin edilmektedir. Tüketicilerin sığır ve domuz etinden daha sağlıklı ve çevresel açıdan daha sürdürülebilir bir ürün olarak görmeleri nedeniyle kümes hayvanı etine olan talebin istikrarlı bir şekilde artması beklenmektedir. Bununla birlikte orta ve düşük gelirli ülkelerde diğer et türlerinden daha uygun fiyatlı olması, kanatlı eti talebinin artmasına katkıda bulunacak olan önemli bir unsurdur. Yüksek gelirli ülkelerde ise kişi başına hayvansal protein tüketiminin önümüzdeki on yılda yavaş yavaş (+1,8 g/kişi/gün veya %3) artacağı tahmin edilmektedir (OECD, 2022b).

OECD verilerine göre 2022 yılında dünya kanatlı eti tüketimindeki beklenen artış oranı %1 iken kişi başı kanatlı tüketiminin aynı kalacağı tahmin edilmektedir. USDA verilerine göre dünya tavuk eti tüketiminin ise %0,4 oranında artması beklenmektedir.

Dünya Tavuk Yumurtası Tahmin

Dünya tavuk yumurtası üretiminin artması beklenmektedir

Zaman Serisi Analizlerinden Çift Üstel Düzleştirme Metodu ile yapılan TEPGE hesaplamalarına göre; dünya tavuk yumurtası üretiminde 2021 ve 2022 yıllarında %3,0'lük bir artış beklenmektedir. Yapılan hesaplamalara göre 2021 yılında tahmini yumurta üretim miktarı yaklaşık 89 milyon ton iken 2022 yılında 89-95 milyon ton arasında değişmekle birlikte yaklaşık 92 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir. Avrupa Komisyonu verilerine göre, 2022 yılında AB-27 yumurta üretiminde %1,4

artış olacağı tahmin edilmektedir. 2022 yılının başından bu yana kuş gribi ve üretim maliyetlerinin artması nedeniyle Birleşik Krallık'ta yumurta tavuğu varlığında keskin bir düşüş yaşanacağı tahmin edilmektedir. Diğer AB ülkelerinde de üretim maliyetlerindeki artış nedeniyle yumurta tavuğu sayısında azalış beklenmektedir. Ayrıca Ukrayna-Rusya savaşı nedeniyle Ukrayna'da yumurta üretiminin azalacağı tahmin edilmektedir (Anonim, 2022a).

Dünya'da artan yem fiyatları, damızlık materyale ulaşımdaki güçlükler ve lojistik sıkıntılar nedeniyle üretim tahminlerinin daha düşük olması beklentiler arasındadır.

Dünya tavuk yumurtası ihracatının artması beklenmektedir

Zaman Serisi Analizlerinden Çift Üstel Düzleştirme Metodu ile yapılan hesaplamalara göre, normal koşullarda 2021 yılı dünya tavuk yumurtası ihracatında %4'lük bir azalış beklense de 2,2 milyon tona kadar çıkabileceği tahmin edilmektedir. Normal koşulların bulunmadığı son iki yılda dünya çapında etki yaratan COVID-19 salgını kapsamındaki kısıtlamaların 2021 yılında kaldırılmaya başlanmasıyla yumurta üretiminin artışa geçeceği tahmin edilmektedir. 2022 yılında ise yumurta üretiminde %1,9 oranında bir artış beklenmektedir. Bu hesaplamalara göre 2022 yılında 1,6-2,4 milyon ton arasında değişmekle beraber tahmini yumurta ihracatının yaklaşık 2 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.

2022 yılında Ukrayna'daki savaş, AB ülkelerine gerçekleştirilen yumurta ve yumurta ürünleri ihracatını durma noktasına getirdiğinden, Ukrayna yumurta ihracatının büyük ölçüde azalacağı tahmin edilmektedir (Anonim, 2022a).

Dünyada yüksek dereceli patojenik kuş gribi (HPAI) salgınından kümes hayvancılığı kapsamında en fazla etkilenen yumurta sektörü olmaya devam etmektedir (USDA, 2022d). Bu durum tahminlerde belirsizlik ortamı yaratmaktadır.

Dünya tavuk yumurtası ithalatının artması beklenmektedir

Zaman Serisi Analizlerinden Çift Üstel Düzleştirme Metodu ile yapılan hesaplamalara göre, dünya tavuk yumurtası ithalatında bir önceki yıla göre 2021 yılında %5, 2022 yılında ise %3,4 oranında bir artış beklenmektedir. Bu hesaplamalara göre yumurta ithalatının 2021 yılında 2,2 milyon ton olması beklenirken, 2022 yılında 2-2,5 milyon ton arasında değişmekle beraber 2,3 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir. Ancak 2018 yılına kadar başlıca ithalatçılardan biri olan Irak'ın ithalatındaki hızlı düşüşün yarattığı belirsizlik ortamı tahminlerde sapmalara neden olabilir.

Dünya tavuk yumurtası tüketiminin artması beklenmektedir

Dünya nüfusunun artması ve insanların beslenme şekillerindeki değişimin etkisi ile 2022 yılında yumurta tüketiminin artacağı tahmin edilmektedir. Yumurtanın da içinde bulunduğu hayvansal protein tüketiminde düşük gelirli ülkeler ile orta ve yüksek gelirli ülkeler arasındaki açığın giderek artması beklenmektedir (FAO, 2022b).

ABD kişi başı yumurta tüketiminin 2022 yılında bir önceki yıla göre %1,2 artarak 288,1 adet olacağı tahmin edilmektedir (Anonim, 2021).

Uluslararası Yumurta Komisyonu (IEC) tarafından 2022 yılında "Vizyon 365" isimli 10 yıllık yeni bir plan yayınlanmıştır. Bu plan ile önümüzdeki 10 yılda dünya çapında

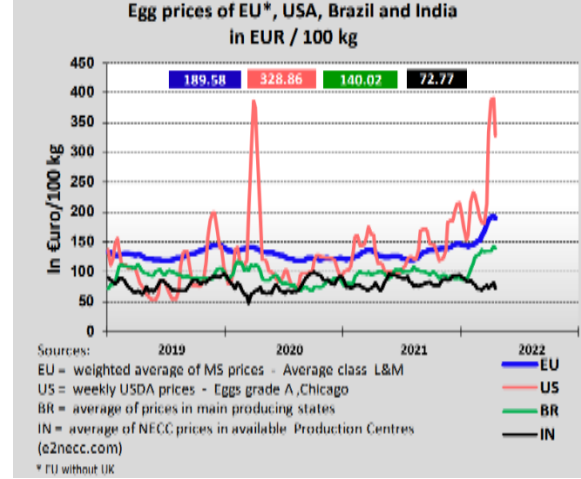
kişi başı yumurta tüketiminin 365 adete çıkarılması hedeflenmektedir.

Fiyatların artması beklenmektedir

Dünyada 2022 yılında yem başta olmak üzere artan benzin, elektrik ve iş gücü maliyetleri nedeniyle 2022 yılında fiyatların artması beklenmektedir.

Şekil 10'da AB, ABD ve Brezilya yumurta fiyatları verilmiş olup 2022 yılında fiyatların yüksek başladığı görülmektedir. Bu durum 2022 yılında fiyatların artacağına yönelik tahminleri desteklemektedir.

Şekil 10. AB¹, ABD, Brezilya ve Hindistan broiler fiyatları

Kaynak: EC, 2022b. ¹/Birleşik Krallık dahil değildir.

TÜRKİYE'DE DURUM

Türkiye Kümes Hayvancılığı Durum

Türkiye'deki kümes hayvanları tesislerinde iyi bir organizasyon yapısı ile entegre üretim yapılmaktadır. Entegrasyon modeli genellikle damızlık sürülerini, kuluçkahaneleri, broiler sürülerini, yem silolarını, kesimhaneleri, işleme ile temizleme sistemlerini ve pazarlamayı kapsamaktadır. Türkiye'de 2020 yılı itibarıyla 71 kuluçkahane, 375 işletmeye ait 2.403 adet damızlık kümesi, 7.905 işletmeye ait 13.018 etlik tavuk kümesi ve 2.752 işletmeye ait 4.975 yumurtacı tavuk kümesi bulunmaktadır. 2020 yılında bir önceki yıla göre kuluçkahane, damızlık ve ticari yumurta işletme ile kümes sayıları azalırken ticari etlik piliç işletme ve kümes sayısında artış olmuştur (Ek Tablo 26). Bununla birlikte 2020 yılında Türkiye'de 91 adet organik üretim yapan işletme bulunmaktadır. Organik olarak yetiştirilen 1,1 milyon adet kanatlı hayvan ve üretilen 183 milyon adet yumurta ile 50 ton tavuk eti kayda geçmiştir (Ek Tablo 27).

Türkiye'de 2021 yılında kümes hayvanlarının sayısı 398 milyon adet olup, bunun en büyük bölümünü %98,3 ile tavuk

oluşturmaktadır. Hindi %1,2, kaz %0,4 ve ördek ile Beç tavuğu %0,1 paya sahip olan diğer kümes hayvanlarıdır (Tablo 2).

Türkiye'de 2021 yılında 598 bin tonluk kanatlı eti ihracatı yapılmış olup, bunun %97,5'i tavuk etidir. Kanatlı eti ihracatının %1,3'ünü hindi eti ve %1,1'ini Beç tavuğu oluşturmaktadır (Ek Tablo 30).

TÜİK istatistiklerinde sadece tavuk yumurtası üretim miktarı verisi bulunmakta olup, 2021 yılı üretimi 19,3 milyar adettir. Kuluçkaya basılan yumurtanın %90'ı etlik piliç civciv üretimi, %9,6'sı yumurtacı tavuk civcivi üretimi ve %0,4'ü hindi civcivi üretimi içindir. Türkiye'de 2021 yılında kabuklu yumurta ihracatı 221 bin ton olup, bunun %99,98'ini tavuk yumurtası oluşturmaktadır. Ayrıca 159 ton kabuksuz yumurta ve sarısı ihraç edilmiştir.

Türkiye'de kanatlı hayvan grubuna çeşitli hayvan türleri girmekle beraber, ağırlıklı olarak eti ve yumurtası için tavuk yetiştirilmesi nedeniyle bu raporda tavuk eti ve tavuk yumurtası detaylı olarak ele alınmıştır.

Türkiye'de Tavuk Eti Durum

Türkiye'de et tavuğu sayısı arttı

2021 yılında et tavuğu sayısı bir önceki yıla göre %4,8 oranında artarak 270 milyon adet ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2020 yılında kümes hayvanlarının %67,9'unu et tavuğu oluşturmuştur (Ek Tablo 22). Et tavuğu varlığı bölgeler bazında incelendiğinde, 2021 yılında Doğu Marmara ve Ege Bölgesi'nin toplamda %60,4 paya sahip olduğu görülmektedir. Doğu Marmara 92,8 milyon adet et tavuğu sayısı

bakımından lider konumdayken, Ege Bölgesi'nde 70,7 milyon adet ve Batı Marmara'da 38,8 milyon adet et tavuğu bulunmaktadır. Bölgeler arasında et tavuğu sayısı bakımından bir önceki yıla göre en büyük artış 2021 yılında %59,6 ile Ortadoğu Anadolu ve %43,7 ile Orta Anadolu'da gerçekleşmiştir. Bölgeler arasında en büyük azalış ise %41,6 ile Doğu Karadeniz'de gerçekleşmiştir (Ek Tablo 28).

Tablo 2. Türkiye’de 2021 yılı kümes hayvanı sayıları (bin adet)

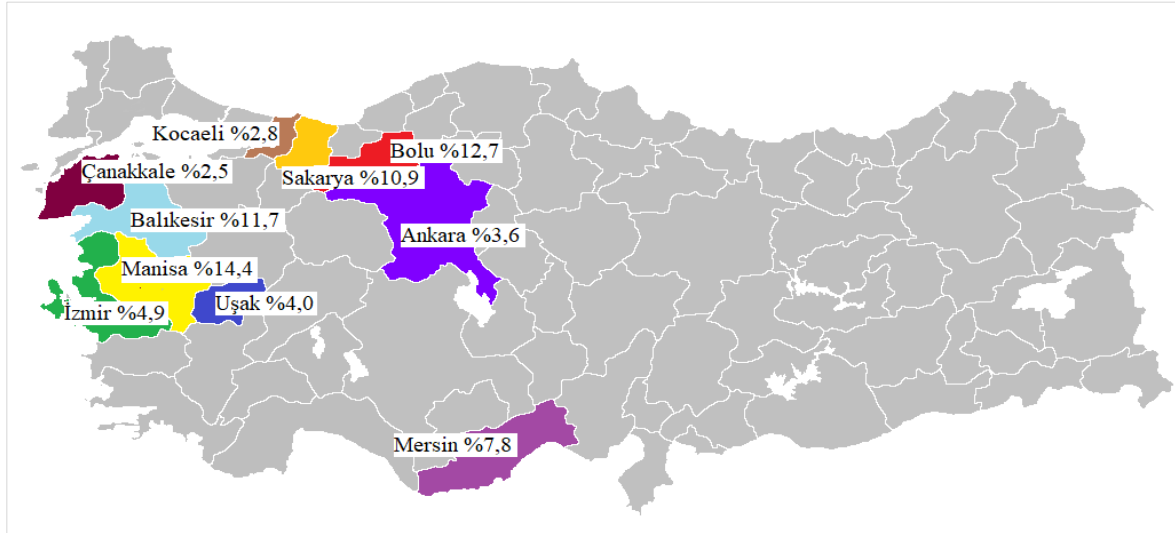
Hayvan Türleri	Miktar (bin adet)	Pay (%)
Kümes hayvanları	398.115	100,0
Tavuk	391.394	98,3
Et tavuğu	270.393	67,9
Yumurta tavuğu	121.001	30,4
Hindi	4.704	1,2
Kaz	1.478	0,4
Ördek ve Beç tavuğu	540	0,1

Kaynak: Ek Tablo 23

2021 yılında Türkiye et tavuğu sayısı bakımından ilk sırada yer alan Manisa, 38,9 milyon adet ile %14,4'lük paya sahip olmuştur. Bolu 34,3 milyon adet, Balıkesir 31,6 milyon adet ve Sakarya ise 29,5 milyon adet et tavuğu varlığı ile diğer önemli iller arasında yer almaktadırlar (Ek Tablo 30).

Et tavuğu sayısı bakımından 2021 yılında önde gelen ilk on il Şekil 11’de verilmiştir. Bu iller toplam et tavuğu sayısının %75,3’ünü oluşturmaktadır. Başlıca iller arasında bir önceki yıla göre en büyük artış %13,3 ile Bolu’da ve en büyük azalış %10,3 ile İzmir’de gerçekleşmiştir.

Şekil 11. Türkiye et tavuğu sayısı bakımından başlıca iller (2021, %)

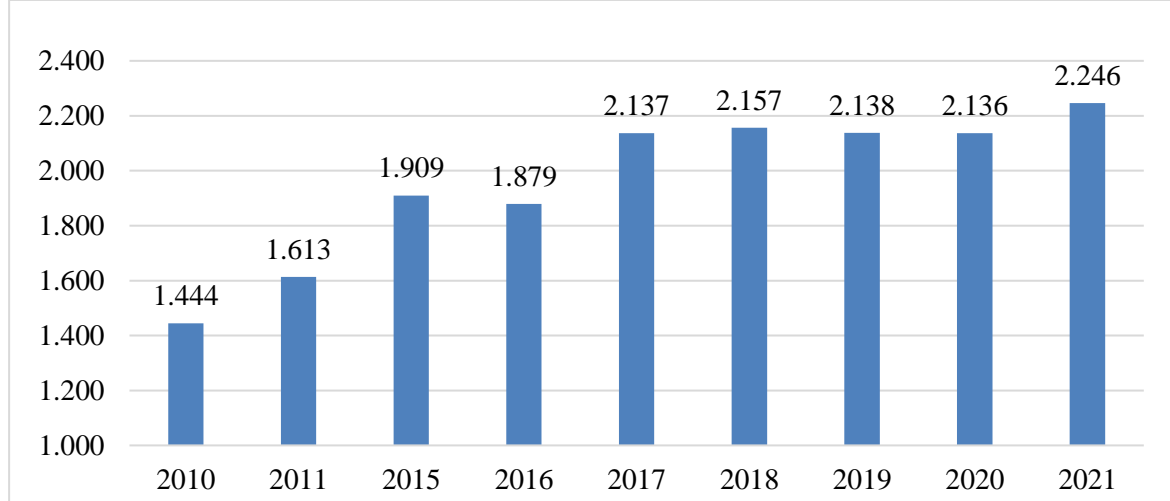
Kaynak: Ek Tablo 30

Türkiye’de tavuk eti üretimi arttı

Türkiye’de 2021 yılında 1,24 milyar adet kesilen tavuk sayısı ve 2,2 milyon ton tavuk eti üretimi ile rekor düzeye ulaşılmıştır. Kesilen tavuk sayısı bir önceki yıla göre %3,6 artarken tavuk eti üretimi %5,1 artış göstermiştir (Şekil 12). Türkiye kanatlı sektörü, son 15 yılda ortalama %6-10 oranında artan tavuk eti üretimi ile yıllar itibarıyla büyümüştür. Ancak 2018 yılından bu yana döviz kurunda meydana gelen artış, yüksek yem fiyatları, kesimhane

kapasitelerinin yetersizliği, son dönemde yaşanan kuraklık ve COVID-19 salgını nedeniyle durağanlaştığı görülmektedir. Döviz kurunda meydana gelen yükseliş başta yem hammaddeleri olmak üzere ithal girdilerin fiyatlarının artmasına yol açmış ve buna ek olarak kuraklık nedeniyle yurt içinde yem hammadde üretimi sınırlanmıştır. Ayrıca Türkiye, dünyadaki ithal damızlık materyallerin arz eksikliğinden olumsuz etkilenmektedir.

Şekil 12. Türkiye tavuk eti üretimi (bin ton)

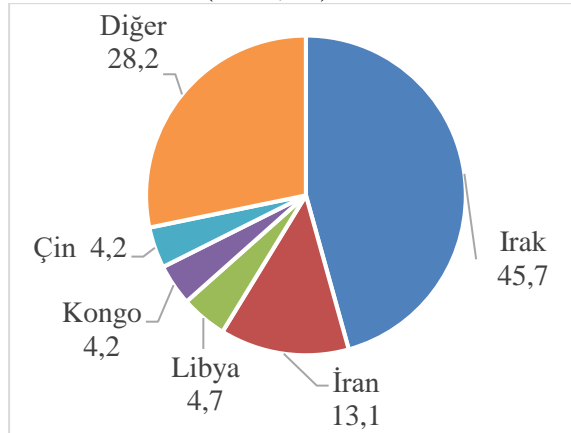

Kaynak: Ek Tablo 24

Türkiye tavuk eti ihracatı arttı

Kanatlı sektöründe ihracatçı olan Türkiye’de 2021 yılında 583 bin ton ile rekor seviyesine ulaşan tavuk eti ihracatı bir önceki yıla göre %12,5 oranında artmıştır.

Şekil 13. Türkiye tavuk eti ihracatında önemli ülkeler (2021, %)

Kaynak: Ek Tablo 37

Türkiye tavuk eti ihracatında önemli olan ülkeler Şekil 13’de verilmiş olup, 2021 yılında ihracatın yaklaşık olarak yarısının Irak’a yapıldığı görülmektedir. 2009 yılından beri tavuk eti ihracatında liderliği koruyan Irak’a 2021 yılında 267 bin ton, İran’a 76 bin ton ve Libya’ya 27 bin ton tavuk eti ihracatı yapılmıştır. Kongo, Çin ve Özbekistan tavuk eti ihracatında diğer önemli ülkelerdir (Ek Tablo 37).

Tavuk eti ihracatında ilk sırada yer alan Irak’ın payı 2020 yılında %53 iken 2021 yılında %46’ya düşmüştür. İran ise daha önceki yıllarda tavuk eti ihracatında önemli bir yer tutmazken 2021 yılında ikinci sıraya yükselmiştir. İran ile benzer şekilde yükselişte olan Çin, 24 bin ton ihracat ile beşinci sırada yer almıştır. Söz konusu bu iki ülkenin yanı sıra Kongo, Özbekistan ve Tayland 2021 yılında tavuk eti ihracatında en fazla artışın görüldüğü ülkeler olmuştur. İhracatta en büyük azalış ise son beş yıldır ilk üç ülke arasında yer alan Hong Kong’da gerçekleşmiştir. Hong Kong tavuk eti ihracatı 2021 yılında bir önceki yıla göre %87,1 azalışla 6 bin 540 tona düşmüştür (Ek Tablo 37). Çin’in Hong Kong tavuk eti ihracatına sınırlama getirmesinden dolayı Türkiye’nin Hong Kong’a olan ihracatı büyük ölçüde azalmıştır.

BESD-BİR verilerine göre 2021 yılında Türkiye’nin yaklaşık olarak 46 bin ton tavuk ayağı ihracatı bulunmaktadır. Tavuk ayağı ihracatının %51,5’i Çin’e, %19,9 u Tayland’a ve %12,7’si Hong Kong’a yapılmıştır. Bu veriler Çin’e ve Hong Kong’a yapılan ihracatın büyük bir

bölümünün tavuk ayağı olduğunu göstermektedir.

Türkiye’de tavuk eti ihracat değeri 2021 yılında bir önceki yıla göre %55,4 oranında artarak 763 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2021 yılında tavuk eti ihracat değeri en yüksek seviyesine ulaşmış olup 634 milyon dolar ile rekor düzeyde olan 2014 yılını geride bırakmıştır (Ek Tablo 38). Bu durum uluslararası pazarda tavuk eti talebinin artması ve ihraç fiyatlarının yükselmesinden kaynaklanmaktadır. USDA verilerine göre 2021 yılında Türkiye dünya tavuk eti ihracatında 5. sırada yer almıştır. Ayrıca Türkiye’de 2015 yılında üretilen tavuk etinin %14’ü ihraç edilirken 2021 yılında %24’ü ihraç edilmiştir.

Tavuk eti ihracatı bakımından büyük ölçüde Irak pazarına bağlı olan Türkiye’nin ihracatın devamlılığı için ihracat pazarının çeşitlendirilmesi ve gerekli tedbirlerin alınması büyük önem taşımaktadır.

Türkiye tavuk eti ithalatı

Türkiye kanatlı hayvancılık sektörü tavuk eti üretimi bakımından kendine yeterli ve ihracatçı bir ülke konumundadır. Ancak damızlık materyal bakımından dışa bağımlı durumda olan Türkiye’de, etlik piliç damızlıkların tamamı ithal edilmektedir. Bununla birlikte yurtdışından 5 adet etçi saf hat getirilerek melezleme çalışmaları başlamış olup, Anadolu-T adı verilen ilk yerli etçi hat elde edilmiştir.

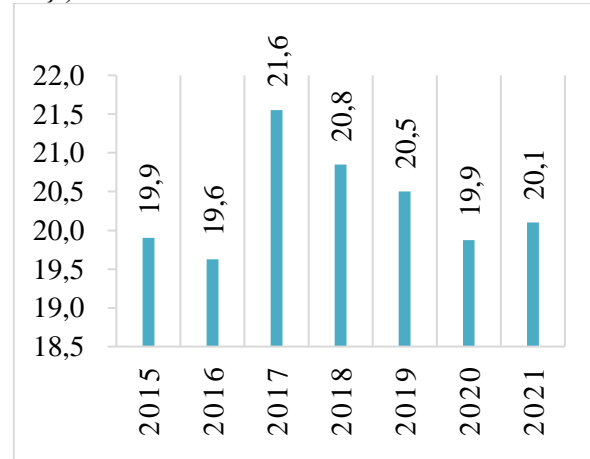
Türkiye tavuk eti tüketimi arttı

Türkiye’de tavuk etinin ucuz protein kaynağı olması, hazırlanmasının kolaylığı, çok çeşitli yemeklerde kullanılabilmesi ve fiyatının kırmızı ete kıyasla ucuz olması tavuk etinin tercih edilmesinin en önemli nedenlerindendir.

Türkiye’de 2020 ve 2021 yıllarında tavuk eti tüketiminin en yüksek olduğu ilkbahar ve yaz dönemimde sokağa çıkma yasakları ve hareket kısıtlamaları gibi COVID-19 önlemleri tavuk eti tüketiminin düşmesine neden olmuştur. 2021 yılının ikinci yarısından itibaren. COVID-19 kısıtlamalarının kaldırılması ile tavuk eti tüketimi artışa geçmiştir (USDA, 2022c). Ancak yetersiz üretim, artan ihracat ve fiyatların yüksek seyretmesi tüketimdeki artışın sınırlı olmasına yol açmıştır (USDA, 2021c).

2021 yılında bir önceki yıla göre %4,6 oranında artarak 1,7 milyon ton tavuk eti tüketilmiştir (Tablo 3).

Şekil 14. Türkiye tavuk eti tüketimi (kg/kişi başı)

Kaynak: TEPGE Hesaplamaları

Türkiye’de kişi başı tavuk eti tüketimi Şekil 14’de verilmiş olup, yıllar itibarıyla ortalama 20 kg civarında seyrettiği görülmektedir. Kişi başı tavuk eti tüketimi 2021 yılında %1,1 oranında artarak 20,1 kg olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye tavuk eti arz ve kullanım miktarı Tablo 3’de verilmiş olup son yıllarda durağanlaştığı görülmektedir. Ancak 2021 yılında bir önceki yıla göre %4,9 artarak 2,3 milyon ton ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır.

Tablo 3. Türkiye tavuk eti arzı ve kullanımı (bin ton)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022 ¹
ARZ						
Üretim	2.137	2.157	2.138	2.136	2.246	2.313
İthalat ^{2,3}	53	51	44	44	41	43
Top. Arz	2.190	2.208	2.182	2.181	2.287	2.356
KULLANIM						
Tüketim ⁴	1.742	1.710	1.704	1.662	1.704	1.720
İhracat ²	448	498	478	519	583	636
Top. Kull.	2.190	2.208	2.182	2.181	2.287	2.356

Kaynak: TÜİK ve TEPGE Hesaplamaları. ¹/Tahmin, ²/Genel Ticaret Sistemi verileridir. ³/ Karşı ülke tarafından reddedilen veya ticari anlaşmazlıklar vb. sebeplerle ihracattan geri dönen tavuk eti sevkiyatlarının TÜİK verilerinde "ithalat" olarak değerlendirilmektedir. ⁴/TEPGE Hesaplamaları

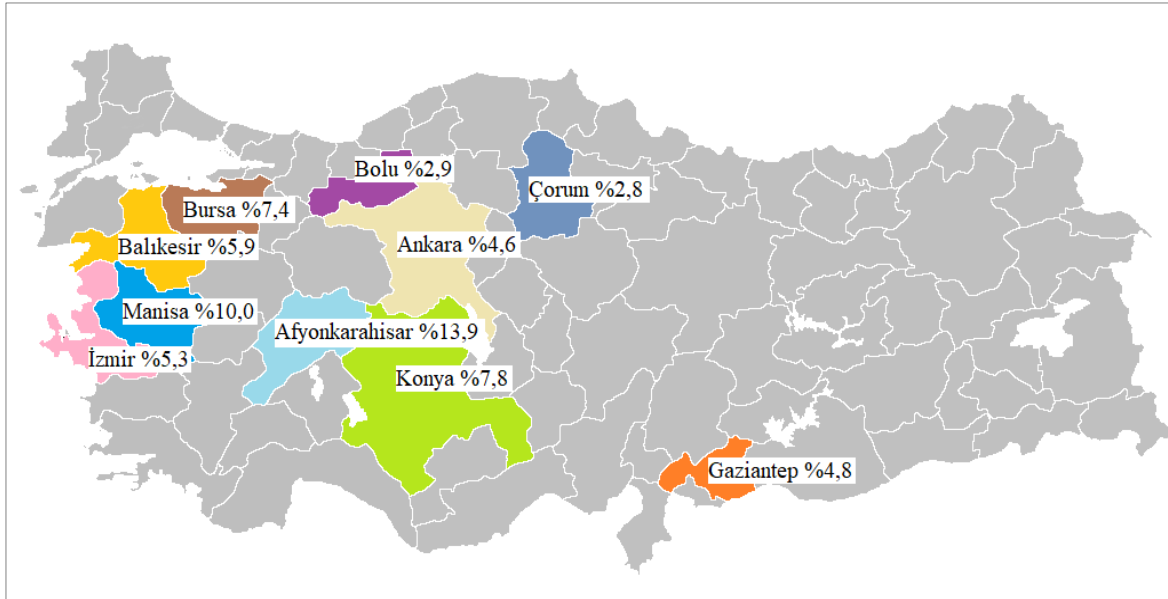
Türkiye Tavuk Yumurtası Durum

Türkiye’de yumurta tavuğu sayısı arttı

Yumurta tavuğu sayısı 2008 yılından itibaren artış trendini sürdürerek 2018 yılında 124 milyon adet ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Son üç yıldır durağanlaşan ve kümes hayvanlarının %30,4’ünü oluşturan yumurta tavuğu sayısı

2021 yılında bir önceki yıla göre %0,2 oranında azalarak 121 milyon adet olmuştur (Ek Tablo 23). Irak’ın yumurta ihracatına uyguladığı ambargo yumurta tavuğu sayısının azalmasında en önemli etkindir (USDA, 2021c).

Şekil 15. Türkiye yumurta tavuğu sayısı bakımından başlıca iller (2021, %)

Kaynak: Ek Tablo 31

2021 yılında yumurta tavuğu sayısının %61,4’ü Türkiye’nin üç bölgesinde toplanmıştır. Yumurta tavuğu sayısı bakımından lider olan Ege Bölgesi 40,1 milyon adet ile Türkiye’nin yaklaşık üçte birini karşılamaktadır. Doğu Marmara 17,8 milyon adet yumurta tavuğu varlığı ile ikinci

olurken, Batı Anadolu 16,4 milyon adet yumurta tavuğu varlığı ile üçüncü sırada yer almaktadır. 2021 yılında Doğu Marmara başta olmak üzere Güneydoğu ve Akdeniz Bölgesi’nin payı artarken diğer bölgelerin paylarının azaldığı görülmektedir (Ek Tablo 29).

İller bazında incelendiğinde; 2021 yılında Afyonkarahisar 16,8 milyon ton yumurta tavuğu varlığı ve %13,9 pay ile lider olmuştur. Manisa 12,1 milyon adet, Konya 9,5 milyon adet ve Bursa 9 milyon adet yumurta tavuğu varlığı ile diğer önemli illerdir (Ek Tablo 31). Yumurta tavuğu sayısı bakımından önde gelen ilk on il Şekil 15’de verilmiş olup 2021 yılında bu illerin toplam yumurta tavuğu sayısının %65,5’ini oluşturduğu görülmektedir.

Başlıca iller arasında 2021 yılı tavuk sayısında en büyük artış %58,5 ile Bursa, %10,7 ile Gaziantep ve %10,6 ile Ankara’da gerçekleşmiştir. En büyük azalış ise %22,6 ile Kayseri ve %12,7 ile Konya’da olmuştur (Ek Tablo 31).

Türkiye yumurta üretim miktarı azaldı

Türkiye’de mevcut kapasite ile büyüme eğiliminde olan sektör, 2019 yılında maksimum üretim seviyesine ulaşmış ancak son 2 yıldır düşüş eğilimi göstermiştir. Türkiye’de tavuk yumurtası üretim miktarı bir önceki yıla göre %2,5 oranında azalarak 2021 yılında 1,2 milyon tona (19,3 milyar adet) düşmüştür (Ek Tablo 24). 2019-2020 yıllarında azalan ihracat ve artan yem fiyatları üretimin azalmasında etkili olmuştur.

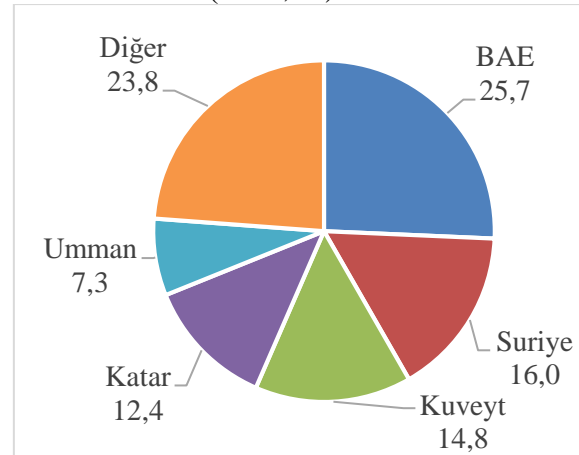
Türkiye tavuk yumurtası ihracatı arttı

Türkiye’de ihracatı yapılan kabuklu yumurtanın neredeyse tamamını tavuk yumurtası oluşturmaktadır. Bu yumurtaların %84,6’sını sofralık (taze) yumurtalar oluştururken %14,0’ünü kuluçkalık ve damızlık yumurtalar oluşturmaktadır (Ek Tablo 39).

Türkiye’de 2018 yılında 361 bin ton ile en yüksek seviyesine ulaşan tavuk yumurtası ihracat miktarı, Şekil 17’de görüldüğü gibi 2019-2020 yıllarında önemli ölçüde

azalmıştır. Bu azalışta Irak ile yaşanan ihracat kayıpları etkili olurken farklı ülkelere yapılan ihracatlar artsa da azalışın önüne geçilememiştir. 2021 yılında bir önceki yıla göre %1,5 artan yumurta ihracatı 221 bin tona yükselmiştir. 2021 yılında yumurta ihracatı yapılan ülke sıralamasının büyük ölçüde değiştiği görülmekte olup, ihracatın yaklaşık dörtte birinin yapıldığı Birleşik Arap Emirlikleri 57 bin ton ihracat ile liderliğe yükselmiştir. Suriye 35 bin ton ile ikinci sırada, Kuveyt 33 bin ton ile üçüncü sırada yer alırken Katar ve Umman diğer önde gelen ülkeler olmuştur. Yumurta ihracatında önemli olan bu beş ülkenin ihracattaki payları Şekil 16’da verilmiş olup toplamda %76,2 paya sahip oldukları görülmektedir. Başlıca ülkeler arasında en büyük artış 16 bin ton ile BAE’de ve yaklaşık 11 bin ton ile İran’da olmuştur. Rusya yaklaşık 5 bin tonluk ihracat artışı ile sıralaması yükselen ülkeler arasında yer almıştır. En büyük azalış ise 15 bin ton ile Suriye ve 5 bin ton ile Irak’ta gerçekleşmiştir.

Şekil 16. Türkiye yumurta ihracatında önemli ülkeler (2021, %)

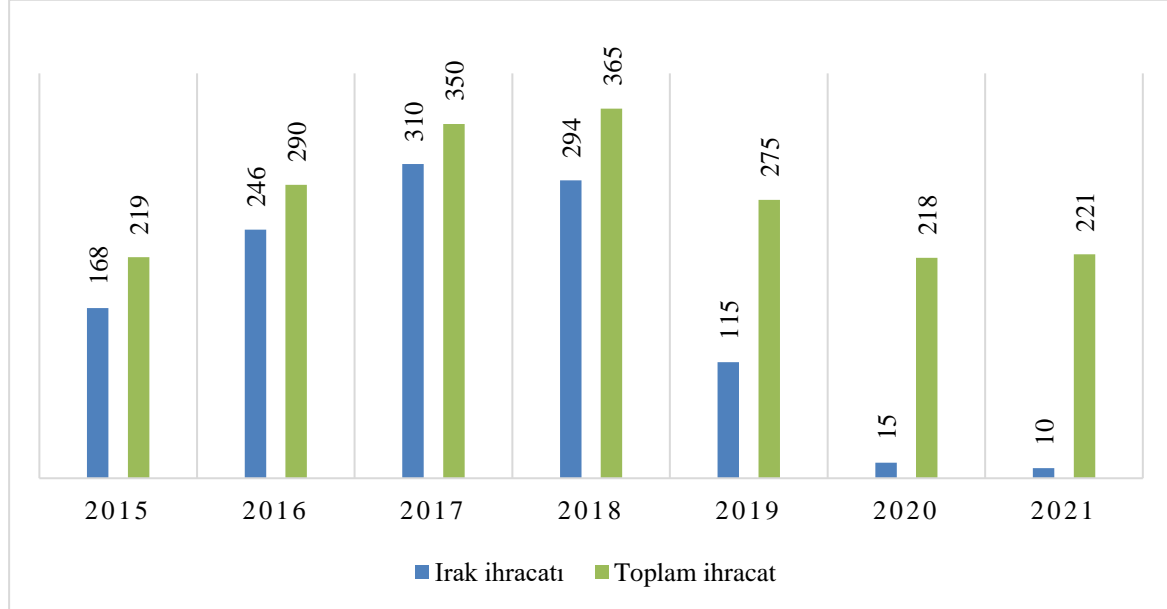
Kaynak: Ek Tablo 39

Türkiye yumurta ihracatında Irak’ın payı 2017 yılında %88,6 ile en yüksek seviyesine çıkarken 2021 yılında %4,5’e kadar düşmüştür. Irak’a yumurta ihracatı 2021

yılında 2017 yılına göre %96,8 oranında azalarak bitme noktasına gelmiştir. 2019 yılına kadar 10 yıllık bir süreçte yumurta ihracatının %70'den fazlasının yapıldığı

ülke olan Irak, 2021 yılında yedinci sıraya gerilemiştir. Bu düşüşün en önemli nedeni Irak'ın yerli üretimi arttırmak amacıyla yumurta ithalatını yasaklamasıdır.

Şekil 17. Türkiye tavuk yumurtası ihracatı (bin ton)

Kaynak: Ek Tablo 36

Türkiye'de tavuk yumurtası ihracat değeri 2018 yılında 434 milyon dolar ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2019 ve 2020 yılında düşüş gösteren ihracat değeri bir önceki yıla göre %46,4 oranında artarak 2021 yılında 375 milyon dolar olmuştur (Ek Tablo 36). Türkiye tavuk yumurtası bakımından kendine yeterli ve ihracatçı bir ülke konumunda olup, 2017 yılında üretilen yumurtanın %28'i ihraç edilirken son üç yılda bu oran azalış göstermiştir. 2021 yılında üretilen yumurtanın ise %15,5'i ihraç edilmiştir.

Türkiye yumurta ithalat miktarı arttı

Damızlık yumurta açısından dışa bağımlı olan Türkiye'de yumurta ithalatının tamamı kuluçkalık/damızlık yumurtalardan oluşmaktadır. 2021 yılında ithal edilen kuluçkalık/damızlık yumurta miktarı %28,5 oranında artarak 2.506 ton olarak gerçekleşmiştir. Yumurta ithalatının

gerçekleştirildiği en önemli ülke Birleşik Krallık olup, 2021 yılı yumurta ithalatının %83'ü bu ülkeden yapılmıştır. ABD ise %8,1'lik pay ile ikinci sıraya yükselmiştir (Ek Tablo 43).

Türkiye, kuluçkalık yumurtaları çoğunlukla Birleşik Krallık, ABD ve Kanada'dan, günlük civcivleri ise Almanya, Birleşik Krallık ve ABD'den ithal etmektedir. Bu ithalatlar, iç pazarın sürdürülebilirliği için büyük önem taşımaktadır (USDA, 2021c).

Türkiye yumurta tüketimi azaldı

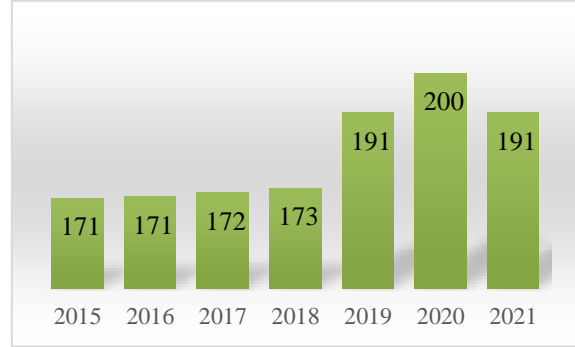
Türkiye'de iç talebi karşılayacak kadar yumurta üretilmekte ve yumurta tüketimi yalnızca yerli üretimden karşılanmaktadır.

Türkiye'de 2021 yılı yumurta tüketimi bir önceki yıla göre %3 azalarak 1 milyon ton olmuştur (Tablo 4). Kişi başına yumurta tüketimi ise bir önceki yıla göre %4,6 oranında azalarak 191 adede düşmüştür

(Şekil 18). Bu düşüşte yumurta fiyatlarındaki artışın etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 4 incelendiğinde son 3 yıldır azalma eğiliminde olan yumurta arz ve kullanımının 2019 yılında en yüksek düzeye ulaştığı görülmektedir. 2021 yılında Türkiye’de yumurta arz ve kullanım miktarı bir önceki yıla göre %2,5 oranında azalarak 1,2 milyon ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 4).

Şekil 18. Türkiye kişi başı yumurta tüketimi (adet)

Kaynak: TEPGE Hesaplamaları

Tablo 4. Türkiye tavuk yumurtası arzı ve kullanımını (bin ton)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022 ¹
ARZ						
Üretim	1.205	1.228	1.244	1.237	1.206	1.219
İthalat	2	6	2	0	0	0
Toplam Arz	1.207	1.234	1.246	1.237	1.206	1.219
KULLANIM						
Tüketim ²	870	889	993	1.050	1.019	1.027
İhracat	337	345	253	187	187	192
Toplam Kullanım	1.207	1.234	1.246	1.237	1.206	1.219

Kaynak: TÜİK, 2022 (İthalat/ihracat GTİP: 040721; Tavuk Yumurtaları (taze)) 1/Tahmin 2/TEPGE Hesaplamaları

Türkiye’de Maliyet ve Fiyatlar

Türkiye’de kanatlı hayvancılık sektörü üretim maliyetinin en büyük kısmını %68,0 ile yem gideri oluşturmaktadır. Üretim maliyetlerinin %15,9’u ise civciv gideri olup diğer giderler Tablo 5’de görülmektedir.

Kanatlı hayvancılıkta kullanılan yem hammaddelerinin başında mısır ve soya gelmektedir. Bu hammaddelerin büyük bir bölümünün ithalat yolu ile karşılanması yem giderlerini yükseltmektedir.

Tablo 5. Broiler üretim maliyet kalemleri tablosu (42 gün)

Maliyet Kalemleri	%
Yem	68,00
Civciv	15,87
Enerji	11,74
İş gücü+bakım/onarım+amortisman	2,94
Genel idari giderler	0,56
Sağlık+dezenfeksiyon	0,39
Yakalama/yükleme	0,50
Toplam	100,00

Kaynak: BESD-BİR, 2022

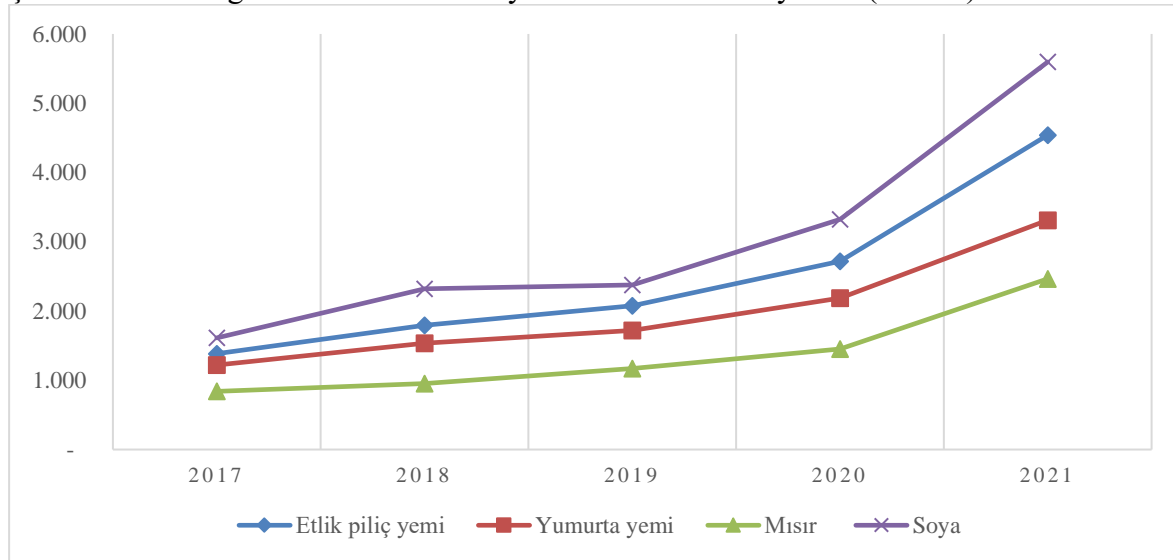
2021 yılında kullanılan kanatlı yemi miktarı bir önceki yıla göre %1,3 artarak 10 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Üretilen kanatlı yeminin %54,5’ini etlik piliç yemi,

%36,0’sını yumurta yemi ve %9,5’ini diğer kanatlı yemleri oluşturmaktadır (TÜRKİYEM-BİR, 2022). Bu yemlerin ana girdisi mısır ve soya fasulyesidir. Türkiye’de

mısır üretimi 2021 yılında bir önceki yıla göre %3,8 oranında artarak 6,8 milyon ton, mısır ithalatı ise bir önceki yıla göre %0,9 artarak 2,3 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Soya fasulyesi üretimi 2021 yılında bir önceki yıla göre %17,4 artarak 182 bin ton olmuştur. İthal edilen soya fasulyesi miktarı ise 2,5 milyon ton olup, bir önceki yıla göre %18,0 azalış göstermiştir. 2021 yılında mısır ihtiyacının %25,3'ü, soyanın ise %93,2'si ithalat yolu ile karşılanmıştır (Ek Tablo 48). Bu durum üretim maliyetini yükseltmekte ve dış ticarete rekabet şansını azaltmaktadır. Türkiye'de yem ve hammadde fiyatlarının yıllar itibariyle değişimi Şekil 19'da verilmiş

olup, fiyatların genel itibarıyla artış eğiliminde olduğu görülmektedir. Karma yem fiyatları yem hammadde fiyatlarına bağlı olarak yükseldiğinden benzer bir artış eğilimi bulunmaktadır. Türkiye Yem Sanayicileri Birliği verilerine göre, 2021 yılında bir önceki yıla göre mısırın ton fiyatı %69,6 artarak 2.465 TL ve soyanın ton fiyatı %68,4 artarak 5.596 TL olarak gerçekleşmiştir. Etlik piliç yeminin ton fiyatı %67,0 artarak 4.540 TL ve yumurta yeminin ton fiyatı %51,6 artarak 3.312 TL'ye yükselmiştir. Yem hammadde bakımından dışa bağımlı olduğundan döviz kurlarında meydana gelen artış 2021 yılında yem fiyatlarını büyük ölçüde etkilemiştir.

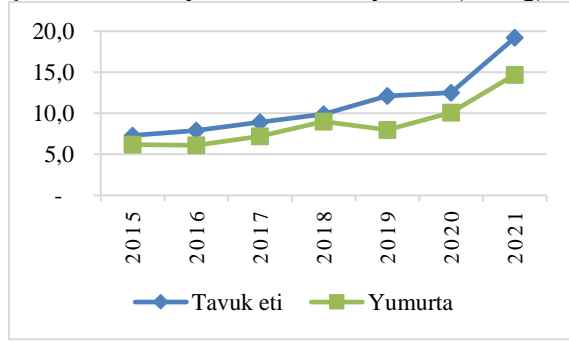
Şekil 19. Yıllara göre ortalama kanatlı yem ve hammadde fiyatları (TL/ton)

Kaynak: Ek Tablo 45

2021 yılında tavuk eti üretici fiyatı bir önceki yıla göre %61,9 oranında artarak 13,4 TL/kg'a, tüketici fiyatı ise %54,0 oranında artarak 19,2 TL/kg'a yükselmiştir. 2021 yılında tavuk yumurtası üretici fiyatı bir önceki yıla göre %31,6 artarak 0,50 TL/adet (8,0 TL/kg), tüketici fiyatı ise %46,0 oranında artarak 0,92 TL/adet (14,7 TL/kg) olarak gerçekleşmiştir (Ek Tablo 46,47). 2021 yılında hem tavuk eti hem de yumurta fiyatlarında önemli bir artış olmuştur. Bu

artışın en önemli nedeni döviz kurunda meydana gelen yükseliş ve buna bağlı olarak artan yem hammadde fiyatları olmuştur. Bununla birlikte konteyner maliyetleri, navlun ücretleri ve iç talebin artması fiyatların yükselmesinde etkili olmuştur. Son zamanlarda Rusya ve Orta Doğu'nun artan talebi ithal damızlık fiyatlarının önemli ölçüde yükselmesine yol açmıştır. Bu durum Türkiye'deki üreticilerin maliyetlerinin artmasına yol açmaktadır (USDA, 2022c).

Şekil 20. Türkiye’de tüketici fiyatları (TL/kg)¹

Kaynak: Ek Tablo 47 ¹/16 yumurta=1 kg

Tavuk eti/yem paritesi Tablo 6’da verilmiş olup 2021 yılında 1 kg tavuk eti ile 2,96 kg etlik piliç yemi, 2,40 kg soya ve 5,44 kg mısır alınabilmektedir.

2021 yılında tavuk eti/etlik piliç yemi paritesi bir önceki yıla göre %3,0, tavuk eti/soya paritesi %4,0 ve tavuk eti/mısır paritesi %4,9 oranında azalış göstermiştir.

Tablo 6. Tavuk eti¹/yem paritesi (TL/kg)

Parite	2017	2018	2019	2020	2021
Tavuk eti (TL/kg) ¹	6,04	6,27	7,88	8,30	13,44
Etlik piliç yemi (TL/kg)	1,38	1,79	2,08	2,72	4,54
Full fat. soya (TL/kg)	1,61	2,32	2,38	3,32	5,60
Mısır (TL/kg)	0,84	0,95	1,17	1,45	2,47
1 kg tavuk eti ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Tavuk eti/ etlik piliç yemi	4,38	3,50	3,79	3,05	2,96
Tavuk eti/ soya	3,75	2,70	3,31	2,50	2,40
Tavuk eti/ mısır	7,19	6,60	6,74	5,72	5,44

Kaynak: Ek Tablo 45,46 ¹/Tavuk eti üretici fiyatı alınmıştır.

Tavuk yumurtası/yem paritesi Tablo 7’de verilmiş olup 2021 yılında paritelerin azaldığı görülmektedir. 2021 yılında 1 koli tavuk yumurtası ile 4,56 kg yumurta yemi, 2,69 kg soya ve 6,11 kg mısır

alınabilmektedir. 2021 yılında tavuk yumurtası/yumurta yemi paritesi bir önceki yıla göre %12,4, tavuk yumurtası/soya paritesi %21,3 ve tavuk yumurtası/mısır paritesi %22,1 oranında azalış göstermiştir.

Tablo 7. Tavuk yumurtası¹/yem paritesi (TL/kg)

Parite	2017	2018	2019	2020	2021
Tavuk yumurtası (TL/30 adet) ¹	9,18	10,50	10,98	11,37	15,09
Yumurta yemi (TL/kg)	1,22	1,54	1,72	2,19	3,31
Full fat. soya (TL/kg)	1,61	2,32	2,38	3,32	5,60
Mısır (TL/kg)	0,84	0,95	1,17	1,45	2,47
30 adet (1 koli) yumurta ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Tavuk yumurtası/ yumurtacı yemi	7,52	6,82	6,38	5,20	4,56
Tavuk yumurtası/ soya	5,70	4,53	4,61	3,42	2,69
Tavuk yumurtası/ mısır	10,93	11,05	9,38	7,84	6,11

Kaynak: Ek Tablo 45, 46 ¹/30 adet (1 koli) tavuk yumurtası üretici fiyatı alınmıştır.

Hem tavuk eti hem de yumurta paritelerindeki azalmanın en önemli nedeni döviz kuruna bağlı olarak artan yem fiyatlarıdır. Ayrıca yem fiyatlarındaki bu

artışa rağmen özellikle yumurta üretici fiyatındaki artışın sınırlı kalması paritelerin düşüşünde etkili olmuştur.

TÜRKİYE'DE TAHMİN

Türkiye Tavuk Eti Tahmin

Tavuk eti üretiminin artması beklenmektedir

Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye’de de yem maliyetleri başta olmak üzere lojistik ve enerji maliyetlerinin artmasının 2022 yılında üretimi sınırlandıracağı öngörülmektedir. Ancak artan nüfus, COVID-19 salgının etkisinin azalması ve ihracatta beklenen artış nedeniyle 2022 yılında tavuk eti üretiminin artması beklenmektedir.

Türkiye'nin 2022 yılında tavuk eti üretiminin büyük ölçüde komşu ülkeler ve Çin'den beklenen güçlü ihracat talebi nedeniyle daha yüksek olacağı tahmin edilmektedir. Ek olarak, Ukrayna-Rusya savaşından dolayı Ukrayna'nın bazı Orta Doğu pazarlarına yönelik tavuk eti ihracatı ile ilgili belirsizlik ortamı bulunmaktadır. Bu durumun Ukrayna pazarlarının Türkiye'den tavuk eti talebini artıracığı düşünülmektedir (USDA, 2022c).

Zaman Serisi Analizleri ile yapılan TEPGE hesaplamalarına göre; 2022 yılı Türkiye tavuk eti üretiminde normal şartlarda %3,0 oranında bir artış tahmin edilmiştir. USDA tahminlerine göre ise 2022 yılında tavuk eti üretiminin %7 oranında artarak 2,4 milyon ton ile en yüksek seviyesine ulaşması beklenmektedir. 2022 yılında beklenenin üzerindeki dış talep artışı USDA tahminlerini destekler niteliktedir.

Tavuk eti ihracatının artması beklenmektedir

Zaman Serisi Analizleri ile yapılan hesaplamalara göre; 2022 yılı Türkiye tavuk eti ihracatında %9,0 oranında bir artış beklenmekte olup bu artış oranına göre tavuk eti ihracatının 636 bin ton ile en

yüksek seviyesine ulaşacağı tahmin edilmektedir. USDA verilerine göre ise Türkiye tavuk eti ihracatının %10 civarında artacağı tahmin edilmekte olup bu projeksiyonun tavuk eti ihracatındaki artışı desteklediği görülmektedir. Ayrıca 2022 yılında Orta Doğu pazarlarında Ukrayna tavuk eti ihracatının kesintiye uğramasının ve Çin’e ihracat yapılmaya başlanmasının Türkiye’den tavuk eti talebini arttıracığı düşünülmektedir. Dış talepteki bu güçlü artışa rağmen Türkiye’de artan girdi maliyetleri nedeniyle üretimin hem iç hem de dış talebi karşılayamama riski bulunmaktadır. İç piyasada yeterli ve uygun fiyatlı tavuk eti tedarik edilememesi halinde tavuk eti ihracatında kısıtlamaya gidilebileceği tahmin edilmektedir. Söz konusu bu olumsuz faktörler göz ardı edildiğinde ise tavuk eti ihracatının artacağı düşünülmektedir.

Tavuk eti tüketiminin artması beklenmektedir

OECD verilerine göre Türkiye’de kanatlı eti tüketimin 2022 yılında %2,2 oranında artması beklenmekte olup, kanatlı etinin büyük bölümünü tavuk oluşturması nedeniyle tüketimin artacağı yönündeki tahminleri desteklemektedir.

USDA verilerine göre tavuk eti tüketiminin 2022 yılında %3,4 oranında artacağı tahmin edilmekte ancak artan tavuk eti maliyeti ve yüksek ihracat hacimleri nedeniyle önceki yıla göre neredeyse değişmeden kalacağı öngörülmektedir. TEPGE hesaplamalarına göre ise 2022 yılında tavuk eti tüketiminin %1 oranında artarak 1,7 milyon tona ulaşacağı tahmin edilmektedir. OECD verilerine göre 2022 yılı kişi başı kanatlı eti

tüketiminde %1,5'lik bir artış beklenmekte olup, bu orana göre yapılan hesaplamada kişi başı tavuk eti tüketiminin 20,4 kg olması beklenmektedir. 2022 yılında başta nüfus artışı olmak üzere tavuk etinin nispeten ucuz bir hayvansal protein kaynağı olması tüketimdeki artışı destekleyen faktörler olacaktır.

Türkiye Tavuk Yumurtası Tahmin

Yumurta üretiminin artması beklenmektedir

Zaman Serisi Analizleri ile yapılan TEPGE hesaplamalarına göre; 2022 yılı Türkiye tavuk yumurtası üretiminde %1,1 oranında bir artış beklenmektedir. Bu artışla yumurta üretiminin 19,5 milyar adet (1 milyon 219 bin ton) olacağı tahmin edilmektedir. Normal şartlarda beklenen bu artış ile birlikte yumurta üretiminin durağanlaşmaya devam etmesi beklenmektedir.

Yumurta ihracatının artması beklenmektedir

Zaman Serisi Analizleri ile yapılan hesaplamalara göre; 2022 yılında taze (sofralık) tavuk yumurtası ihracatının %2,7 artış ile 192 bin ton olması beklenmektedir.

Irak hükümetinin yumurta ithalatına uyguladığı yasak, Türkiye'nin bu ülkeye olan yumurta ihracatını bitirme noktasına getirmiş olup yeni pazar bulmakta yaşanan zorluklar yumurta ihracatındaki artışın sınırlı kalacağını en önemli göstergesidir.

Normal şartlarda 2022 yılı yumurta ihracatında sınırlı bir artış beklense de söz konusu sorunlar ve yumurta ihracatının son yıllardaki düşüş trendinden dolayı ihracatın bir önceki yılın gerisinde kalma ihtimali de bulunmaktadır.

Yumurta tüketiminin artması beklenmektedir

Tavuk yumurtası tüketiminin 2022 yılında %0,8 oranında artarak 1 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir. Türkiye tavuk yumurtası tüketiminin yıllar itibariyle artış eğiliminde olması ve nüfusun artması bu tahmini destekler niteliktedir. Türkiye'de ucuz protein kaynağı olarak çok fazla tercih edilen yumurtanın fiyatında meydana gelen dalgalanmalar tüketimi etkilemektedir. Bu doğrultuda 2022 yılında yumurta fiyatlarının artmaya ve ihracatın azalmaya devam etmesi durumunda oluşabilecek arz fazlasının yumurta fiyatlarını düşürme potansiyeli bulunmaktadır. Yumurta fiyatlarının düşmesi durumunda da yumurta tüketiminin artacağı tahmin edilmektedir.

Türkiye'de fiyat tahmini

Türkiye'de fiyatların oluşmasında yem fiyatları büyük rol oynamaktadır. Yem hammaddelerinin büyük bir bölümü ithalat yolu ile karşılandığından döviz kuru artışları yem fiyatlarının belirlenmesinde en önemli faktördür. Yıl boyunca döviz kurunda meydana gelecek değişimler fiyatların seyrini belirleyeceğinden tahminlerde belirsizlik yaratmaktadır.

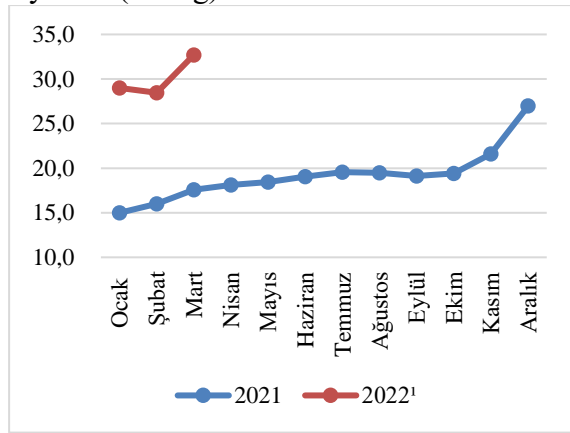
Tavuk eti fiyatları diğer et türlerine kıyasla daha düşük seyretse de, istikrarlı ihracat ve artan iç talep nedeniyle tavuk eti perakende fiyatının yükselmeye devam edeceği tahmin edilmektedir.

Türkiye'de 2022 yılının ilk üç aylık fiyatları incelendiğinde; artan üretici ve tüketici fiyatları göze çarpmaktadır. Ortalama tavuk eti üretici fiyatı 20,13 TL/kg olup, bir önceki yılın aynı dönemine göre %81,5 artmıştır. Tavuk eti tüketici fiyatları incelendiğinde ise, 2022 yılı ilk üç aylık ortalaması 30,06

TL/kg olup bir önceki yılın aynı dönemine göre %85,7 daha yüksektir.

Türkiye’de ilk üç aylık fiyatlar incelendiğinde; 2022 yılı ortalama yumurta üretici fiyatı 0,78 TL/adet olup, bir önceki yılın aynı dönemine %62,5 artış göstermiştir. 2022 yılı ilk üç aylık yumurta tüketici fiyat ortalaması ise 1,52 TL/adet olup bir önceki yılın aynı dönemine göre %81 oranında artmıştır (TÜİK, 2022).

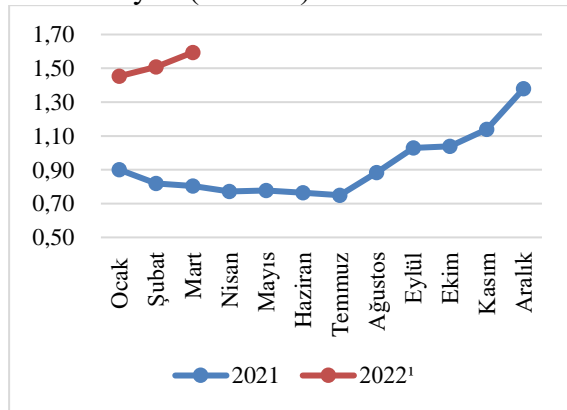
Şekil 21. Türkiye’de tavuk eti tüketici fiyatları (TL/kg)

Kaynak: TÜİK, 2022 ¹/3 aylık fiyat

Tavuk eti ve yumurta fiyatlarına ilişkin 2022 verilerinin yanı sıra girdi fiyatları ve maliyetlerdeki artış 2022 yılında fiyatların artacağı yönündeki tahminleri güçlendirmektedir.

Şekil 22. Türkiye’de tavuk yumurtası tüketici fiyatı (TL/adet)

Kaynak: TÜİK, 2022 ¹/3 aylık fiyat

Ek Tablolar

Ek Tablo 1. Dünya kanatlı hayvan sayısı (bin baş)

Yıl	Tavuk	Ördek	Hindi	Kaz ve Beç tavuğu	Toplam
2000	14.390.851	931.836	448.750	249.952	16.021.389
2005	17.222.391	1.082.790	436.689	326.392	19.068.262
2010	26.895.629	1.195.215	447.451	390.835	28.929.130
2015	28.544.700	1.109.014	446.763	351.413	30.451.890
2016	29.536.750	1.126.274	462.460	351.204	31.476.688
2017	31.964.408	1.173.260	461.784	362.059	33.961.511
2018	32.613.107	1.179.150	453.744	358.387	34.604.388
2019	33.235.543	1.191.093	451.395	361.114	35.239.145
2020	33.097.116	1.154.933	450.293	364.004	35.066.346

Kaynak: FAOSTAT, Erişim Tarihi: 10.04.2022

Ek Tablo 2. Dünya kanatlı eti üretimi (bin ton)

Yıl	Tavuk eti	Hindi eti	Ördek eti	Kaz ve Beç tavuğu eti	Toplam kanatlı eti
2000	58.676	5.131	2.905	1.883	68.596
2005	70.607	5.228	3.364	2.065	81.264
2010	87.210	5.517	4.079	2.439	99.245
2015	103.774	5.657	4.306	2.546	116.283
2016	106.613	6.015	4.443	2.667	119.738
2017	111.768	5.887	4.632	2.672	124.959
2018	115.629	6.024	4.929	2.793	129.375
2019	118.618	5.961	5.013	2.774	132.366
2020	119.504	5.993	4.998	2.842	133.337

Kaynak: FAOSTAT, Erişim Tarihi: 10.04.2022

Ek Tablo 3. Dünya yumurta üretimi (bin ton)

Yıl	Tavuk yumurtası	Diğer yumurtalar	Toplam
2000	51.133	4.038	55.171
2005	56.679	4.546	61.225
2010	64.220	5.284	69.504
2015	72.125	5.977	78.102
2016	74.140	6.106	80.246
2017	78.889	5.829	84.718
2018	80.852	5.865	86.717
2019	84.363	6.012	90.375
2020	86.670	6.297	92.967

Kaynak: FAOSTAT, Erişim Tarihi: 03.03.2022 (Tavuk yumurtası: Egg in Shell, Diğer yumurtalar: Eggs, other bird, in Shell)

Ek Tablo 4. Dünya kanatlı eti ihracatı (bin ton/milyon dolar)

Ürün	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	İhracat miktarı (bin ton)								
Tavuk eti	6.888	8.102	11.654	12.816	13.325	13.877	14.331	14.564	14.505
Hindi eti	903	931	913	942	1.002	962	935	928	871
Ördek eti	107	102	151	214	262	352	256	195	145
Kaz ve Beç tavuğu eti	48	46	33	52	56	50	57	54	39
Toplam	7.946	9.182	12.751	14.024	14.645	15.241	15.579	15.741	15.560
Ürün	İhracat değeri (milyon dolar)								
	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tavuk eti	6.391	10.431	18.372	20.075	19.672	21.526	22.512	22.649	21.135
Hindi eti	1.315	1.683	2.098	2.509	2.405	2.245	2.320	2.411	2.039
Ördek eti	200	240	385	697	787	1.008	905	678	513
Kaz ve Beç tavuğu eti	105	143	154	215	255	261	314	250	167
Toplam	8.011	12.497	21.009	23.496	23.120	25.040	26.052	25.988	23.854

Kaynak: FAOSTAT, Erişim Tarihi: 12.04.2022

Ek Tablo 5. Dünya kanatlı eti ithalatı (bin ton/milyon dolar)

Ürün	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	İthalat miktarı (bin ton)								
Tavuk eti	5.915	7.439	10.497	11.164	11.727	12.056	12.544	12.915	13.472
Hindi eti	775	887	845	949	1.032	939	914	915	869
Ördek eti	165	115	153	181	191	178	181	178	145
Kaz ve Beç tavuğu	50	28	37	48	61	50	50	49	41
Toplam	6.904	8.468	11.533	12.342	13.010	13.224	13.689	14.057	14.527
Ürün	İthalat değeri (milyon dolar)								
	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tavuk eti	6.037	9.949	18.195	19.199	18.667	19.993	21.307	21.677	21.690
Hindi eti	1.086	1.563	2.194	2.666	2.512	2.277	2.369	2.490	2.103
Ördek eti	278	289	409	642	651	668	746	628	521
Kaz ve Beç tavuğu eti	114	109	181	181	238	224	250	192	151
Toplam	7.515	11.911	20.980	22.688	22.069	23.162	24.671	24.986	24.466

Kaynak: FAOSTAT, Erişim Tarihi: 12.04.2021

Ek Tablo 6. Dünya yumurta ihracatı (bin ton/milyon dolar)

Ürün	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	İhracat miktarı (bin ton)								
Tavuk yumurtası	945	1.111	1.826	2.051	1.991	2.208	2.357	2.283	2.082
Diğer yumurtalar	11	51	54	136	119	164	225	311	424
Likit yumurta	144	194	273	285	296	361	358	376	354
Kurutulmuş yumurta	29	48	56	77	70	70	72	76	71
İhracat değeri (milyon dolar)									
Tavuk yumurtası	957	1.390	3.222	3.587	3.140	3.568	3.862	3.579	3.470
Likit yumurta	183	284	534	572	576	732	787	722	690
Diğer yumurtalar	44	105	158	363	320	426	466	461	494
Kurutulmuş yumurta	84	167	271	353	307	316	369	339	310

Kaynak: FAOSTAT, Erişim Tarihi: 04.03.2022 (Tavuk yumurtası: Egg in Shell, Diğer yumurtalar: Eggs, other bird, in Shell).

Ek Tablo 7. Dünya yumurta ithalatı (bin ton/milyon dolar)

Ürün	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	İthalat miktarı (bin ton)								
Tavuk yumurtası	886	1.094	1.677	2.011	2.043	2.153	2.216	2.171	2.145
Likit yumurta	124	189	270	316	343	375	359	376	374
Diğer yumurtalar	20	18	44	143	132	91	134	264	272
Kurutulmuş yumurta	34	54	59	75	68	73	74	75	74
İthalat değeri (milyon dolar)									
Tavuk yumurtası	946	1.457	3.083	3.652	3.199	3.661	4.027	3.684	3.647
Likit yumurta	166	285	523	601	608	727	760	689	666
Diğer yumurtalar	67	87	144	422	376	363	402	372	433
Kurutulmuş yumurta	92	182	283	330	304	326	386	338	325

Kaynak: FAOSTAT, Erişim Tarihi: 04.03.2022 (Tavuk yumurtası: Egg in Shell, Diğer yumurtalar: Eggs, other bird, in Shell).

Ek Tablo 8. Dünya kişi başı kanatlı eti tüketimi (kg/yıl)

Ülke	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022 ¹
İsrail	58,9	63,6	62,6	64,8	68,4	66,2	64,8	64,0	64,4	64,9	65,4
ABD	43,2	47,3	45,5	47,8	48,4	48,9	49,4	50,1	51,0	50,8	50,9
Malezya	28,1	33,5	40,1	47,3	50,2	48,5	48,8	48,7	49,3	49,7	50,1
Peru	17,7	21,0	31,2	38,2	40,3	41,7	44,5	45,3	46,0	46,7	47,3
Avustralya	29,7	34,1	37,6	42,0	44,5	43,3	42,4	43,5	43,8	44,1	44,5
Brezilya	26,1	24,4	39,0	41,0	40,3	40,9	40,1	40,3	40,8	40,8	40,7
Y. Zelanda	24,6	33,8	28,8	33,7	37,3	38,6	39,6	41,1	40,1	40,0	40,1
Arjantin	22,9	21,1	31,5	39,3	38,9	38,3	38,5	37,9	38,1	38,1	38,2
Şili	23,4	25,7	29,0	33,9	35,9	36,0	36,4	36,1	37,1	37,4	37,7
Kanada	29,7	31,7	31,3	32,6	33,2	33,4	34,8	35,3	35,5	35,8	36,1
G. Afrika	17,2	21,0	28,5	33,9	34,0	33,4	34,8	34,2	34,5	34,8	35,1
S. Arabistan	34,5	35,9	39,7	42,9	41,5	34,6	35,2	34,9	34,8	34,8	34,7
Kolombiya	11,7	16,2	21,4	27,1	28,3	29,5	30,7	31,3	31,7	32,3	32,8
OECD	22,9	25,8	26,6	29,0	29,8	30,1	30,7	31,3	31,7	31,8	32,0
Rusya	8,8	17,0	21,8	29,0	28,8	30,4	30,4	30,6	30,8	30,9	31,0
Meksika	19,8	25,2	26,4	28,4	29,1	29,8	30,1	30,5	30,6	30,7	30,8
B. Krallık	25,4	26,1	24,6	26,5	27,6	27,0	28,4	30,1	30,5	30,5	30,5
İran	11,0	15,4	19,8	22,3	22,7	23,1	23,0	23,2	23,5	23,7	23,9
Ukrayna	4,4	12,5	21,2	21,1	20,5	21,1	21,6	22,3	22,7	23,2	23,6
Türkiye	9,3	12,1	16,3	18,2	17,7	19,2	18,6	19,1	19,2	19,5	19,8
Kore	9,6	10,8	13,3	16,9	17,3	17,2	18,0	18,7	18,7	18,8	18,9
Norveç	8,5	11,1	15,3	15,9	16,8	17,2	17,3	17,7	17,8	17,9	18,0
Japonya	12,8	13,2	14,3	15,8	16,3	16,9	17,4	17,7	17,7	17,8	17,8
Kazakistan	3,1	8,8	12,8	14,5	14,7	16,4	17,4	16,5	16,8	17,0	17,3
Vietnam	4,0	4,2	10,9	15,1	13,5	11,9	15,4	16,2	16,5	16,9	17,2
İsviçre	11,8	12,6	14,5	15,7	15,9	15,5	14,7	14,7	14,8	14,8	14,9
Filipinler	6,5	7,2	9,3	12,2	12,5	12,8	13,2	13,5	13,7	14,0	14,3
Çin	8,4	8,9	10,8	11,4	11,9	11,8	12,3	14,0	14,2	14,0	13,8
BRICS	6,7	7,4	9,7	10,7	10,9	10,9	11,2	11,9	12,1	12,0	11,9
Mısır	7,5	7,6	9,2	11,6	11,6	12,2	10,8	11,1	11,2	11,4	11,5
Endonezya	3,5	4,5	5,7	7,0	7,9	7,7	7,5	7,8	7,9	8,1	8,2
Tayland	10,4	10,2	8,3	10,4	8,9	7,9	8,3	7,8	7,9	8,0	8,1
Pakistan	2,1	2,2	3,8	5,1	5,5	5,8	6,2	6,6	6,6	6,7	6,7
Paraguay	5,8	6,5	5,1	5,8	5,5	5,3	5,3	5,4	5,3	5,3	5,3
Hindistan	0,8	1,1	1,6	2,2	2,3	2,3	2,4	2,4	2,5	2,6	2,7
Nijerya	1,2	1,4	1,4	1,0	1,0	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8
Etiyopya	0,5	0,5	0,6	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Dünya	9,8	10,9	12,7	13,9	14,1	14,1	14,3	14,7	14,9	14,9	14,9

Kaynak: OECD, Erişim Tarihi: 28.02.2022 ¹Tahmin

Ek Tablo 9. Dünya tavuk eti arz ve kullanımı (bin ton)

Yıl	ARZ				KULLANIM			
	Başlangıç stokları	Üretim	İthalat	Toplam arz	Yurtiçi tüketim	İhracat	Bitiş stokları	Toplam kullanım
2000	483	54.547	4.191	59.221	53.841	4.856	524	59.221
2005	600	65.298	5.884	71.782	64.353	6.779	650	71.782
2010	461	79.076	7.452	86.989	77.339	9.111	539	86.989
2015	633	91.886	8.794	101.313	90.033	10.564	716	101.313
2016	716	89.472	10.122	100.310	87.764	11.846	700	100.310
2017	700	91.040	10.100	101.840	88.928	12.160	752	101.840
2018	752	92.667	10.070	103.489	90.264	12.493	732	103.489
2019	732	97.390	10.522	108.644	94.785	13.110	749	108.644
2020	749	99.254	10.669	110.672	96.835	13.119	718	110.672
2021	718	100.537	10.863	112.118	98.093	13.326	699	112.118
2022 ¹	699	100.974	10.888	112.561	98.502	13.352	707	112.561

Kaynak: USDA, Erişim Tarihi: 10.04.2022 ¹/Tahmin

Ek Tablo 10. Dünya tavuk eti stokları (bin ton)

Ülke	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022 ¹
	Başlangıç stokları										
ABD	364	320	280	310	381	356	390	386	427	378	321
Japonya	79	88	116	118	137	146	168	159	162	151	150
Kanada	23	34	38	35	44	43	46	54	58	60	60
Diğer	17	158	27	170	154	155	148	133	102	129	168
Toplam	483	600	461	633	716	700	752	732	749	718	699
Bitiş stokları											
ABD	366	414	352	381	356	390	386	427	378	321	333
Japonya	116	120	109	137	146	168	159	162	151	150	150
Kanada	23	40	37	44	43	46	54	58	60	60	60
Diğer	19	76	41	154	155	148	133	102	129	168	164
Toplam	524	650	539	716	700	752	732	749	718	699	707

Kaynak: USDA, Erişim Tarihi: 10.04.2022 ¹/Tahmin

Ek Tablo 11. Ülkelere göre dünya tavuk eti üretimi (bin ton)

Ülke ¹	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022 ²
ABD	13.943	16.104	16.791	18.208	18.510	18.938	19.361	19.941	20.255	20.391	20.525
Brezilya	5.977	9.297	12.230	13.547	13.523	13.612	13.355	13.690	13.880	14.500	14.850
Çin	9.380	10.322	12.701	13.561	12.448	11.600	11.700	13.800	14.600	14.700	14.300
AB	7.970	8.169	9.202	10.890	10.034	10.331	10.618	10.836	11.030	10.830	10.850
Rusya	810	1.407	2.750	4.222	4.328	4.680	4.684	4.668	4.680	4.600	4.800
Meksika	1.936	2.498	2.822	3.175	3.275	3.400	3.485	3.600	3.725	3.815	3.900
Tayland	1.715	1.552	2.041	2.692	2.813	2.990	3.170	3.300	3.250	3.220	3.250
Türkiye	662	978	1.444	1.909	1.879	2.137	2.157	2.138	2.136	2.246	2.390
Arjantin	870	1.048	1.703	2.085	2.119	2.150	2.068	2.171	2.215	2.290	2.320
Bir. Krallık	-	-	-	-	1.608	1.673	1.750	1.726	1.794	1.840	1.850
Kolombiya	630	794	1.110	1.481	1.538	1.626	1.695	1.761	1.685	1.774	1.805
Japonya	1.299	1.414	1.514	1.599	1.629	1.661	1.685	1.723	1.749	1.765	1.780
Peru	510	650	1.020	1.330	1.405	1.465	1.582	1.763	1.728	1.750	1.770
Malezya	650	860	1.108	1.511	1.676	1.598	1.588	1.648	1.590	1.600	1.630
G. Afrika	968	1.117	1.298	1.390	1.351	1.335	1.407	1.395	1.537	1.573	1.575
Mısır	513	569	744	1.028	1.007	1.303	1.324	1.542	1.500	1.525	1.550
Kanada	904	1.001	1.057	1.179	1.236	1.237	1.301	1.331	1.305	1.360	1.400
Filipinler	768	936	1.042	1.279	1.289	1.344	1.380	1.450	1.305	1.343	1.360
Avustralya	617	755	934	1.137	1.225	1.220	1.213	1.227	1.267	1.330	1.350
Vietnam	296	322	457	701	741	786	840	990	1.146	1.158	1.180
Güney Kore	392	451	653	878	899	852	915	952	962	935	965
Ukrayna	152	445	885	1.132	1.136	1.169	1.232	1.383	1.404	1.373	925
S. Arabistan	471	524	414	550	600	650	710	800	900	910	920
Şili	381	460	504	604	628	638	674	684	696	680	690
Tayvan	631	555	558	533	565	555	597	632	657	660	665
Diğer	2.102	3.070	4.094	5.265	2.010	2.090	2.176	2.239	2.258	2.369	2.374
Toplam	54.547	65.298	79.076	91.886	89.472	91.040	92.667	97.390	99.254	100.537	100.974

Kaynak: USDA, Erişim Tarihi: 10.04.2022 ¹İlk 25 ülke alınmıştır. ²Tahmin

Ek Tablo 12. Ülkelere göre dünya tavuk eti ihracat miktarı (bin ton)

Ülke ¹	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022 ²
Brezilya	870	2.739	3.463	4.008	4.061	3.977	3.770	3.939	3.875	4.225	4.600
ABD	2.331	2.419	3.103	2.932	3.086	3.137	3.244	3.259	3.376	3.362	3.362
AB	718	691	935	1.186	1.839	1.894	2.004	2.148	2.037	1.838	1.800
Tayland	310	240	432	700	771	827	925	961	941	907	930
Türkiye	2	24	101	292	265	351	413	402	440	563	650
Çin	464	332	379	401	386	436	447	428	388	457	460
B. Krallık	-	-	-	-	291	349	381	386	454	350	375
Arjantin	11	92	214	187	158	178	168	235	196	183	185
Belarus	5	15	38	135	145	150	168	174	190	184	185
Rusya	3	7	7	71	104	125	131	173	216	218	175
Şili	10	50	68	93	102	92	111	131	136	133	135
Kanada	64	102	147	133	134	134	124	124	129	133	125
Ukrayna	-	9	25	159	236	264	318	407	428	458	60
G. Kore	2	2	16	26	27	6	33	50	56	42	55
G. Afrika	28	11	62	71	75	66	52	52	53	52	52
Avustralya	13	16	19	28	29	37	34	41	36	47	45
S. Arabistan	16	10	10	27	37	36	30	42	33	45	45
Kazakistan	-	-	1	5	6	3	6	10	9	19	20
BAE	-	-	9	20	23	30	42	54	40	40	20
Malezya	3	1	9	12	12	11	18	18	18	19	19
Umman	-	7	13	20	14	16	15	15	14	12	12
Ürdün	-	2	21	18	15	8	13	10	10	10	10
Vietnam	-	-	1	9	6	9	26	28	20	9	9
Guatemala	-	2	7	6	7	7	8	8	7	8	8
Japonya	3	1	8	6	6	7	7	7	8	5	8
Diğer	3	7	23	19	11	10	5	8	9	7	7
Toplam	4.856	6.779	9.111	10.564	11.846	12.160	12.493	13.110	13.119	13.326	13.352

Kaynak: USDA, Erişim Tarihi; 10.04.2022 (Meat, chicken alınmıştır) ¹İlk 25 ülke alınmıştır. ²Tahmin

Ek Tablo 13. Ülkelere göre dünya tavuk eti ithalat miktarı (bin ton)

Ülke ¹	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022 ²
Japonya	721	748	789	936	973	1.056	1.074	1.076	1.005	1.077	1.080
Meksika	219	364	549	790	791	804	820	875	842	917	940
Çin	588	219	286	268	430	311	342	580	999	789	800
B. Krallık	-	-	-	-	834	795	779	714	664	625	650
AB	170	609	687	730	793	745	740	770	660	644	645
S. Arabistan	277	452	652	870	878	711	629	601	618	610	550
BAE	112	167	195	398	422	439	421	482	429	500	510
Irak	21	139	522	606	563	577	529	494	468	388	440
Filipinler	18	32	121	205	244	266	321	366	335	437	420
Gana	12	51	93	130	181	211	222	259	295	363	380
Küba	38	113	178	224	233	281	280	289	262	349	375
G. Afrika	72	189	240	436	504	508	521	485	434	375	370
Angola	49	103	239	221	205	267	317	266	213	260	270
Hong Kong	168	222	295	312	344	291	215	293	293	258	265
Kongo (Kinşasa)	15	39	60	83	86	94	122	130	199	234	240
Kanada	110	122	173	210	189	174	170	172	188	184	190
G. Kore	68	59	106	119	128	132	163	178	170	176	180
Kazakistan	3	109	129	161	164	170	150	177	188	177	175
Şili	-	13	67	106	130	133	137	127	121	166	170
Tayvan	12	75	110	180	161	158	214	212	252	176	170
Rusya	948	1.240	656	250	220	225	220	224	229	245	165
Vietnam	1	-	30	59	65	68	77	121	181	158	160
Kongo (Brazavil)	21	29	84	99	101	108	114	116	124	144	150
Guatemala	30	57	70	109	123	125	127	132	127	142	145
Kuveyt	53	165	120	125	131	133	143	143	140	138	145
Diğer	465	568	1.001	1.167	1.229	1.318	1.223	1.240	1.233	1.331	1.303
Dünya	4.191	5.884	7.452	8.794	10.122	10.100	10.070	10.522	10.669	10.863	10.888

Kaynak: USDA, Erişim Tarihi; 10.04.2022 (Meat, chicken alınmıştır) ¹İlk 25 ülke alınmıştır. ²Tahmin

Ek Tablo 14. Ülkelere göre dünya tavuk eti yurtiçi tüketimi (bin ton)

Ülke ¹	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022 ²
ABD	11.617	13.611	13.666	15.265	15.510	15.826	16.185	16.702	16.994	17.158	17.219
Çin	9.504	10.209	12.608	13.428	12.492	11.475	11.595	13.952	15.211	15.032	14.640
Brezilya	5.107	6.559	8.768	9.543	9.465	9.638	9.588	9.756	10.010	10.280	10.255
AB	7.422	8.087	8.954	10.434	8.988	9.182	9.354	9.458	9.653	9.636	9.695
Meksika	2.153	2.861	3.361	3.960	4.061	4.198	4.301	4.469	4.560	4.725	4.833
Rusya	1.755	2.640	3.399	4.427	4.449	4.785	4.785	4.712	4.688	4.632	4.790
Japonya	1.980	2.129	2.302	2.510	2.587	2.688	2.761	2.789	2.757	2.838	2.852
Tayland	1.405	1.389	1.600	1.994	2.048	2.156	2.255	2.389	2.299	2.280	2.320
Arjantin	901	959	1.498	1.899	1.969	1.978	1.911	1.941	2.025	2.117	2.145
B. Krallık	-	-	-	-	2.151	2.119	2.148	2.054	2.004	2.115	2.125
Kolombiya	641	796	1.141	1.529	1.613	1.699	1.781	1.871	1.779	1.870	1.905
G. Afrika	1.012	1.295	1.476	1.755	1.780	1.777	1.876	1.828	1.918	1.896	1.893
Peru	516	656	1.040	1.356	1.444	1.512	1.640	1.818	1.791	1.844	1.870
Filipinler	786	964	1.159	1.481	1.531	1.609	1.701	1.816	1.640	1.780	1.780
Türkiye	660	954	1.343	1.617	1.614	1.786	1.744	1.736	1.696	1.683	1.740
Malezya	675	877	1.138	1.555	1.736	1.654	1.641	1.703	1.642	1.677	1.711
Mısır	516	571	870	1.107	1.134	1.525	1.388	1.603	1.568	1.563	1.600
Kanada	950	1.015	1.084	1.247	1.292	1.274	1.339	1.375	1.362	1.411	1.465
S. Arabistan	732	966	1.056	1.393	1.441	1.325	1.309	1.359	1.485	1.475	1.425
Vietnam	297	322	486	751	800	845	891	1.083	1.307	1.307	1.331
Avustralya	604	739	920	1.121	1.208	1.193	1.189	1.193	1.233	1.285	1.308
G. Kore	458	508	739	963	990	988	1.040	1.070	1.066	1.059	1.095
Ukrayna	177	584	1.004	1.030	976	1.014	1.038	1.101	1.079	1.032	895
Tayvan	642	629	666	711	722	710	810	842	907	836	835
Şili	371	423	503	617	656	679	700	680	681	713	725
Diğer	2.960	4.610	6.558	8.340	5.107	5.293	5.294	5.485	5.480	5.849	6.050
Toplam	53.841	64.353	77.339	90.033	87.764	88.928	90.264	94.785	96.835	98.093	98.502

Kaynak: USDA, Erişim Tarihi; 10.04.2022 (Meat, chicken alınmıştır) ¹İlk 25 ülke alınmıştır. ²Tahmin

Ek Tablo 15. Ülkelere göre dünya tavuk yumurtası üretimi (bin ton)

Ülke ¹	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Çin	18.547	20.724	23.483	25.890	26.864	26.565	26.849	28.454	29.825
ABD	5.017	5.350	5.437	5.757	6.047	6.351	6.518	6.707	6.608
Hindistan	2.035	2.568	3.378	4.317	4.561	4.848	5.237	6.291	6.292
Endonezya	642	857	1.121	1.373	1.486	4.633	4.688	4.753	5.044
Brezilya	1.509	1.675	1.948	2.261	2.260	2.883	3.030	3.150	3.261
Meksika	1.788	2.025	2.381	2.653	2.720	2.771	2.872	2.950	3.016
Japonya	2.535	2.481	2.515	2.521	2.562	2.601	2.628	2.640	2.633
Rusya F.	1.895	2.050	2.261	2.357	2.413	2.484	2.486	2.492	2.492
Türkiye	844	753	740	1.045	1.131	1.205	1.228	1.244	1.237
Ukrayna	497	748	974	960	855	887	922	954	924
Fransa	988	930	947	970	816	878	994	926	985
Pakistan	344	401	556	721	761	803	848	895	946
İran	580	759	767	777	810	674	724	869	756
İspanya	658	708	812	805	831	851	839	864	913
Kolombiya	386	492	585	729	769	830	876	863	983
Arjantin	327	389	554	765	802	813	829	830	873
Birleşik Krallık	569	609	658	699	722	752	777	791	774
Almanya	901	795	662	801	818	826	846	763	840
Kore Cum.	479	515	590	724	716	715	757	735	735
İtalya	686	722	737	707	745	728	736	717	693
Tayland	515	469	613	690	690	695	710	703	713
Polonya	424	536	618	582	589	595	645	657	642
Malezya	391	442	587	779	821	845	805	654	807
Nijerya	400	500	609	660	650	660	640	640	647
Kanada	372	399	452	497	532	552	570	586	604
Diğer	7.805	8.782	10.235	12.085	12.170	12.447	12.797	13.234	13.428
Toplam	51.133	56.679	64.220	72.125	74.140	78.889	80.852	84.363	86.670

Kaynak: FAOSTAT, Erişim Tarihi: 28.02.2022 ¹İlk 25 ülke alınmıştır

Ek Tablo 16. Ülkelere göre dünya tavuk yumurtası ihracat miktarı (bin ton)

Ülke ¹	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Hollanda	296	267	409	426	350	406	453	390	415
Türkiye	4	11	132	218	289	348	361	275	218
Polonya	0	49	153	234	235	265	203	216	198
ABD	65	74	86	166	150	140	147	178	159
Özbekistan	-	-	-	-	0	19	57	132	125
İspanya	48	103	123	90	77	97	108	118	124
Almanya	67	96	115	142	156	149	134	136	118
Malezya	56	60	89	95	104	116	125	122	114
Belçika	76	76	78	64	63	79	135	87	94
Çin	65	80	100	93	98	82	70	71	73
Belarus	37	26	33	44	45	42	34	41	37
Fransa	44	39	57	44	37	35	30	28	33
Rusya Fed.	10	6	13	12	15	27	33	34	30
Bulgaristan	2	3	10	14	15	15	15	18	23
Letonya	2	3	19	15	19	21	18	22	22
Portekiz	3	5	9	18	21	17	13	15	18
Japonya	0	0	1	2	3	4	6	9	18
Birleşik Krallık	10	9	7	12	11	15	18	19	18
Çekya	4	7	8	15	16	15	16	16	18
Hindistan	11	59	35	34	26	27	31	29	16
İtalya	1	9	28	23	25	14	17	20	16
Tayland	6	7	9	18	11	11	21	17	14
İsveç	3	3	3	5	6	5	6	5	13
Litvanya	0	11	11	16	9	9	10	15	13
Brezilya	4	8	14	27	18	16	24	18	13
Diğer	132	99	286	223	192	234	271	254	141
Toplam	945	1.111	1.826	2.051	1.991	2.208	2.357	2.283	2.082

Kaynak: FAOSTAT, Erişim Tarihi: 28.02.2022, (Eggs, hen, in Shell) ¹İlk 25 ülke alınmıştır.

Ek Tablo 17. Ülkelere göre dünya tavuk yumurtası ihracat değeri (milyon dolar)

Ülke ¹	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Hollanda	290	331	813	591	553	688	775	705	738
ABD	109	161	246	504	424	392	439	440	431
Almanya	70	131	229	264	274	292	300	277	265
Polonya	0	46	190	283	237	369	282	283	262
Türkiye	4	18	156	273	289	376	430	297	256
İspanya	39	92	163	148	109	150	174	170	200
Belçika	58	72	130	169	156	164	188	158	183
Birleşik Krallık	17	32	51	126	67	85	103	112	125
Malezya	48	53	103	116	106	110	142	144	123
Çin	30	62	127	174	168	113	110	112	105
Fransa	59	80	124	100	80	86	82	78	80
Çekya	4	12	22	45	38	42	42	46	47
Bulgaristan	2	4	21	33	25	33	34	40	43
Japonya	0	0	3	5	8	10	14	20	43
Brezilya	8	15	73	73	51	53	74	64	42
Macaristan	10	15	43	41	34	30	34	35	37
Portekiz	3	7	15	33	28	34	25	34	36
Belarus	31	18	33	41	37	32	29	37	34
Rusya Fed.	6	6	13	13	16	26	34	36	31
Letonya	2	3	21	19	20	28	24	27	28
İsveç	5	5	10	12	12	13	15	16	25
Hindistan	13	43	39	40	38	40	45	41	24
Danimarka	16	11	13	11	13	17	20	18	22
Tayland	4	5	12	27	18	17	32	25	21
İtalya	1	13	65	26	22	19	26	24	20
Diğer	127	155	505	420	317	350	390	340	248
Toplam	957	1.390	3.222	3.587	3.140	3.568	3.862	3.579	3.470

Kaynak: FAOSTAT, Erişim Tarihi: 28.02.2022, (Eggs, hen, in Shell) ¹İlk 25 ülke alınmıştır.

Ek Tablo 18. Ülkelere göre dünya tavuk yumurtası ithalat miktarı (bin ton)

Ülke ¹	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Almanya	220	273	482	410	441	413	413	397	382
Hollanda	56	88	169	202	190	223	243	266	261
Hong Kong	81	85	95	139	150	157	165	194	183
Belçika	29	42	61	3	4	33	30	91	133
Singapur	40	55	76	76	96	96	107	116	109
BAE	24	29	15	65	71	85	88	101	101
Afganistan	-	1	13	37	40	51	41	8	89
Rusya Fed.	1	7	17	90	88	77	75	95	79
Fransa	61	83	54	41	60	68	61	64	57
S. Arabistan	5	4	2	2	1	4	17	10	54
Suriye	-	0	0	25	17	3	1	56	51
Meksika	9	7	7	56	63	57	46	46	44
İtalya	63	14	40	61	41	37	45	34	42
Katar	6	8	18	31	29	34	35	40	37
Irak	11	4	199	228	282	343	327	133	35
İsviçre	24	28	34	30	28	29	28	28	30
Birleşik Krallık	33	38	36	32	30	20	17	21	30
Kanada	23	27	25	61	48	39	49	52	27
Umman	11	14	17	15	16	24	27	27	26
Avusturya	10	19	22	20	20	23	27	31	26
Macaristan	1	15	9	13	13	18	16	18	25
Çekya	3	21	23	26	26	21	20	20	18
Yunanistan	1	4	6	11	10	13	14	16	17
Romanya	5	6	15	11	11	11	8	12	15
Makao	4	7	8	12	12	12	13	13	14
Diğer	165	213	235	315	255	263	304	283	261
Toplam	886	1.094	1.677	2.011	2.043	2.153	2.216	2.171	2.145

Kaynak: FAOSTAT, Erişim Tarihi: 01.03.2022, (Eggs, hen, in Shell) ¹İlk 25 ülke alınmıştır.

Ek Tablo 19. Ülkelere göre dünya tavuk yumurtası ithalat değeri (milyon dolar)

Ülke ¹	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Almanya	201	336	835	603	634	665	734	612	631
Hollanda	45	96	231	252	234	338	389	396	393
Rusya Fed.	2	28	94	256	195	174	208	256	237
Hong Kong	71	73	128	182	168	174	207	207	212
Belçika	31	42	94	106	113	147	146	145	144
Meksika	20	24	27	181	168	169	173	184	143
S. Arabistan	7	13	9	8	4	25	61	52	139
Singapur	47	58	103	120	113	109	134	147	136
BAE	25	23	31	96	90	101	103	108	113
Irak	9	7	321	337	330	439	433	203	112
Birleşik Krallık	33	62	90	73	47	38	31	37	86
Fransa	48	65	86	96	79	106	95	86	81
Kanada	35	45	60	156	77	83	102	81	67
İsviçre	24	39	68	55	56	55	58	55	60
İtalya	59	21	54	75	45	58	59	46	54
Suriye	-	0	1	34	23	10	6	51	53
Katar	6	9	30	56	56	57	51	52	50
Umman	12	16	25	23	33	54	58	49	45
Brezilya	1	15	20	23	17	19	32	40	42
Macaristan	4	25	21	31	19	35	27	30	40
Avusturya	14	26	38	30	28	36	42	42	36
Danimarka	16	22	21	25	23	25	29	31	35
Libya	8	18	54	28	21	25	38	34	35
Türkiye	3	15	12	18	18	23	31	31	33
ABD	14	16	27	111	35	26	28	30	31
Diğer	210	364	604	677	573	671	752	677	640
Toplam	946	1.457	3.083	3.652	3.199	3.661	4.027	3.684	3.647

Kaynak: FAOSTAT, Erişim Tarihi: 01.03.2022, (Eggs, hen, in Shell) ¹İlk 25 ülke alınmıştır.

Ek Tablo 20. Dünya tavuk eti ihraç fiyatları (\$/ton)

Yıl	ABD	Brezilya
2000	602	892
2005	847	1.228
2010	1.032	1.671
2015	1.002	1.604
2016	914	1.501
2017	1.000	1.631
2018	970	1.537
2019	972	1.618
2020	962	1.407
2021	1.165	1.626
2021 Ocak	966	1.456
2022 Ocak	1.229	1.679
Değişim (%)	27,2	15,3

Kaynak: FAOSTAT, Erişim Tarihi: 01.03.2022 (USA: Broiler cuts, export unit value, Brazil: Export unit value for chicken (f.o.b.))

Ek Tablo 21. Dünya tavuk eti üretici fiyatları (\$/ton)

Ülke	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Arjantin	-	916	1.256	1.516	1.369	1.324	1.232	1.155
İspanya	799	1.476	1.724	1.228	1.142	1.309	1.368	1.179
Kazakistan	-	1.523	1.993	1.830	1.039	1.198	1.259	1.214
Almanya	-	-	-	1.511	1.448	1.460	1.379	1.256
Rusya Fed.	1.105	1.970	2.329	1.535	1.408	1.604	1.557	1.638
Malezya	1.020	1.360	2.204	2.023	2.049	2.011	2.218	1.677
Meksika	1.559	1.646	1.920	1.847	1.599	1.634	1.668	1.705
Fransa	1.036	1.489	1.847	1.705	1.685	1.706	1.778	1.731
Çin	775	1.438	2.484	1.894	2.009	1.681	1.952	3.346
Belçika	-	1.342	1.586	1.384	1.325	1.350	1.431	-
Brezilya	-	972	1.453	1.984	1.421	-	-	-
Hong Kong	2.553	2.694	-	7.766	8.231	5.797	-	-
Tayland	-	1.115	1.688	1.399	1.322	1.373	-	-
Ukrayna	-	1.742	1.812	1.333	-	-	-	-
ABD	1.027	1.329	1.489	1.597	-	-	-	-

Kaynak: FAOSTAT, Erişim Tarihi: 05.05.2022

Ek Tablo 22. Dünya tavuk yumurtası üretici fiyatları (\$/ton)

Ülke	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Belçika	584	576	1.031	643	511	782	690	654	662
Ukrayna	610	851	1.027	1.038	753	746	1.019	808	808
Türkiye	1.138	1.809	2.141	1.759	1.640	1.477	1.268	1.041	872
Polonya	891	1.012	1.158	1.102	932	1.288	1.099	1.083	1.070
Rusya Fed.	621	1.081	1.377	1.222	1.114	1.091	1.111	1.153	1.079
Hollanda	722	685	1.104	1.167	1.026	1.391	1.360	1.190	1.154
Belarus	758	1.024	1.450	1.239	1.170	1.207	1.166	1.208	1.067
Malezya	790	1.012	1.501	1.494	1.326	1.240	1.404	1.425	1.229
İspanya	1.311	1.495	1.616	1.493	1.282	1.644	1.741	1.449	1.537
Fransa	817	879	1.223	1.257	1.219	1.695	1.662	1.476	1.380
Çin	460	675	1.004	911	986	1.105	1.318	1.548	1.465
Almanya	1.033	1.316	2.507	1.405	1.277	1.837	1.799	1.548	1.493
Brezilya	987	669	1.028	1.981	2.119	-	1.268	1.221	1.060
ABD	630	490	985	2.322	1.077	1.214	1.619	1.171	

Kaynak: FAOSTAT, Erişim Tarihi: 05.05.2022

Ek Tablo 23. Türkiye kümes hayvan sayıları (bin adet)

Yıl	Et tavuğu	Yumurta tavuğu	Hindi	Kaz	Ördek	Toplam
2000	193.459	64.709	3.682	1.497	1.104	264.451
2005	257.221	60.276	3.697	1.067	656	322.917
2010	163.985	70.934	2.942	716	397	238.973
2015	213.658	98.597	2.828	851	398	316.332
2016	220.322	108.689	3.183	933	414	333.541
2017	221.245	121.556	3.872	978	492	348.144
2018	229.507	124.055	4.043	1.080	533	359.218
2019	221.842	120.725	4.541	1.157	520	348.785
2020	258.046	121.303	4.798	1.374	560	386.081
2021	270.393	121.001	4.704	1.478	540	398.115

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi; 02.03.2022

Ek Tablo 24. Türkiye kesilen tavuk sayısı ile tavuk eti ve tavuk yumurtası üretimi (bin adet/ton)

Yıl	Kesilen tavuk sayısı (bin adet)	Tavuk eti üretimi (ton)	Yumurta üretimi (bin adet)	Yumurta üretimi (ton)*
2000	413.963	643.457	13.508.586	844.287
2005	538.900	936.697	12.052.455	753.278
2010	843.898	1.444.059	11.840.396	740.025
2015	1.118.719	1.909.276	16.727.510	1.045.469
2016	1.101.572	1.879.018	18.097.605	1.131.100
2017	1.228.444	2.136.734	19.281.196	1.205.075
2018	1.228.533	2.156.671	19.643.711	1.227.732
2019	1.207.088	2.138.451	19.898.126	1.243.633
2020	1.200.707	2.136.263	19.788.063	1.236.754
2021	1.243.409	2.245.770	19.297.591	1.206.099

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi; 02.03.2022 * 16 adet yumurta 1 kg kabul edilmiştir.

Ek Tablo 25. Türkiye’de civciv üretimi için kuluçkaya basılan yumurta sayıları (bin adet)

Yıl	Etlik piliç	Yumurtacı tavuk	Hindi
2015	1.481.944	171.047	7.010
2016	1.450.725	178.261	6.742
2017	1.614.312	183.345	9.096
2018	1.610.186	190.840	8.840
2019	1.630.783	191.474	9.158
2020	1.637.775	171.913	8.040
2021	1.684.939	179.092	7.680

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi; 18.03.2022

Ek Tablo 26. Türkiye kanatlı sektöründeki işletme ve kümes sayıları (adet)

Yıllar		Kuluçkahane	Damızlık	Ticari etlik piliç	Ticari yumurtacı	Toplam
2006	İşletme	82	238	8.899	1.304	10.523
	Kümes	-	1.445	11.020	3.284	15.749
2007	İşletme	81	248	8.919	1.195	10.443
	Kümes	-	1.507	11.263	3.289	16.059
2008	İşletme	81	247	8.948	1.075	10.351
	Kümes	-	1.548	11.543	3.059	16.150
2009	İşletme	90	274	8.827	1.078	10.269
	Kümes	-	1.586	11.350	3.120	16.056
2010	İşletme	79	277	8.908	1.072	10.410
	Kümes	-	1.657	11.623	3.162	16.442
2011	İşletme	79	276	9.164	1.042	10.561
	Kümes	-	1.769	12.227	3.044	17.040
2012	İşletme	78	302	9.403	1.050	10.900
	Kümes	-	1.949	12.852	3.243	18.044
2013	İşletme	80	322	9.444	994	10.840
	Kümes	-	2.086	13.505	3.103	18.694
2014	İşletme	80	341	9.782	1.046	11.328
	Kümes	-	2.237	14.360	3.141	19.738
2015	İşletme	75	354	9.676	1.113	11.296
	Kümes	-	2.390	14.415	3.229	20.034
2016	İşletme	62	357	7.834	1.698	10.017
	Kümes	-	2.351	12.534	3.616	18.501
2017	İşletme	72	374	7.717	2.053	10.280
	Kümes	-	2.304	12.490	4.025	18.819
2018	İşletme	75	367	7.655	2.715	10.879
	Kümes	-	2.388	12.542	5.066	19.996
2019	İşletme	74	338	7.807	2.837	10.992
	Kümes	-	2.439	12.725	5.058	20.222
2020	İşletme	71	375	7.905	2.752	11.167
	Kümes	-	2.403	13.018	4.975	20.396

Kaynak: GKGM-TOB, Erişim Tarihi; 18.04.2022

Ek Tablo 27. 2020 yılı organik kanatlı hayvan üretim verileri

İller	Çiftçi (işletme) sayısı	Hayvan sayısı (adet)	Et (ton)	Yumurta (adet)
Samsun	2	187.583	1	23.411.665
Sakarya	11	155.600	17	34.450.132
Bolu	8	128.479	-	24.277.081
İzmir	7	126.162	32	28.527.991
Elazığ	2	115.118	-	18.327.800
Manisa	5	103.150	-	26.093.020
Tekirdağ	3	74.700	-	1.358.000
Kırklareli	5	51.240	-	7.151.531
Uşak	12	49.200	-	8.129.826
Bilecik	1	36.000	-	1.000.000
Ordu	20	14.250	-	12.000
Adana	1	11.815	-	2.000.400
Bursa	2	11.759	-	3.945.290
Afyonkarahisar	2	9.000	-	1.105.220
Kocaeli	4	5.787	-	1.514.591
Malatya	2	5.225	-	482.100
Trabzon	1	2.205	-	341.280
Mersin	1	2.000	-	288.000
Burdur	1	1.800	-	576.000
İstanbul	1	350	-	-
Toplam	91	1.091.423	50	182.991.927

Kaynak: TOB, Erişim Tarihi: 19.04.2022

Ek Tablo 28. Bölgelere göre et tavuğu sayısı (bin adet)

Bölgeler	2005	2010	2011	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Doğu Marmara	179.005	74.791	64.502	73.439	78.772	76.115	76.149	74.309	88.783	92.773
Ege	17.197	35.013	38.789	56.523	56.363	58.914	59.320	58.317	70.178	70.651
Batı Marmara	25.314	20.343	24.151	30.217	29.491	32.735	32.168	31.820	37.605	38.798
Akdeniz	7.329	13.726	12.617	21.100	20.975	24.364	33.021	26.642	28.384	30.157
Batı Karadeniz	7.267	10.037	8.535	12.996	14.210	12.826	11.999	13.141	12.499	12.823
Ortadoğu Anadolu	7.874	3.255	3.542	6.150	8.223	5.909	6.443	6.869	6.978	11.140
Batı Anadolu	7.901	4.739	4.393	11.364	9.437	7.326	7.478	7.578	10.162	10.176
Orta Anadolu	3.634	860	1.145	471	533	578	591	285	1.053	1.513
Kuzeydoğu Anadolu	826	26	-	-	545	705	746	1.182	797	822
Güneydoğu Anadolu	484	505	556	690	735	766	708	796	641	718
İstanbul	378	677	687	478	771	714	666	683	715	675
Doğu Karadeniz	12	12	-	231	269	294	216	219	253	148
Toplam	257.221	163.985	158.917	213.658	220.322	221.245	229.507	221.842	258.046	270.393

Kaynak: TÜİK, (Erişim Tarihi;03.03.2022)

Ek Tablo 29. Bölgelere göre yumurta tavuğu sayısı (bin adet)

Bölgeler	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Akdeniz	3.387	3.284	4.707	4.935	5.171	5.363	5.322	6.594	6.791
Batı Anadolu	10.865	12.877	17.220	18.140	21.873	20.138	18.086	17.178	16.351
Batı Karadeniz	5.471	7.682	8.586	9.732	9.742	8.893	9.578	9.185	8.392
Batı Marmara	6.359	6.554	8.132	8.589	9.117	8.640	8.324	8.573	8.296
Doğu Karadeniz	987	374	448	458	452	438	439	552	651
Doğu Marmara	4.938	5.029	8.379	9.926	12.003	14.356	15.957	14.450	17.822
Ege	16.970	22.248	32.937	37.811	42.481	44.348	40.252	41.672	40.131
Güneydoğu Anadolu	2.631	2.470	5.283	5.662	6.228	7.079	8.049	9.460	10.104
Kuzeydoğu Anadolu	1.136	1.105	1.339	1.316	1.225	1.178	1.582	1.553	1.517
Orta Anadolu	5.457	6.774	8.310	8.295	9.238	9.411	8.730	8.139	6.782
Ortadoğu Anadolu	1.429	1.552	2.160	2.378	2.896	3.126	3.326	3.444	3.418
İstanbul	645	984	1.096	1.449	1.130	1.087	1.080	502	745
Toplam	60.276	70.934	98.597	108.689	121.556	124.055	120.725	121.303	121.001

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi;03.03.2022

Ek Tablo 30. İllere göre et tavuğu sayısı (bin adet)

İller ¹	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Manisa	6.513	14.519	27.390	27.320	30.076	28.163	27.946	37.804	38.856
Bolu	118.202	30.860	28.331	31.783	24.248	24.228	23.973	30.260	34.296
Balıkesir	13.857	16.746	24.274	23.521	26.876	26.161	25.761	30.498	31.563
Sakarya	16.904	26.627	20.166	21.938	26.584	27.922	27.944	28.657	29.518
Mersin	3.641	5.486	16.499	16.235	17.107	25.893	19.408	20.157	21.164
İzmir	4.901	10.971	14.021	13.731	12.818	13.982	13.574	14.868	13.334
Uşak	1.267	3.636	8.152	8.621	10.002	10.414	10.442	11.001	10.850
Ankara	4.780	3.999	10.607	9.013	6.978	7.170	6.996	9.843	9.867
Kocaeli	20.998	4.871	7.588	8.023	5.554	5.541	5.441	7.660	7.481
Çanakkale	11.309	3.562	5.861	5.905	5.797	5.945	5.996	6.665	6.781
Düzce	15.620	5.783	7.228	7.043	6.876	7.164	7.481	7.770	6.709
Zonguldak	3.021	6.789	4.943	6.353	6.468	5.896	6.442	6.334	6.337
Adana	2.201	6.342	3.500	3.456	6.040	6.316	6.006	5.675	6.223
Bilecik	1.871	634	1.540	1.917	4.227	4.152	4.456	5.374	6.003
Bursa	2.992	3.644	5.449	5.393	5.812	4.695	2.362	6.085	5.641
Malatya	271	1.239	2.413	2.846	1.437	2.257	2.724	3.453	5.251
Elazığ	7.545	2.016	3.733	3.656	4.146	3.860	3.773	2.853	5.165
Denizli	1.107	1.067	3.147	2.864	3.084	3.399	3.762	3.624	4.220
Eskişehir	2.410	2.345	3.124	2.662	2.814	2.448	2.651	2.976	3.125
Aydın	1.273	2.145	2.776	2.622	2.022	2.518	1.907	1.956	2.233
Çankırı	2.225	914	2.634	2.813	2.625	2.469	2.435	2.254	2.209
Karabük	430	490	845	1.250	410	771	990	1.411	1.482
Osmaniye	103	64	409	394	494	519	554	1.273	1.307
Samsun	805	1.361	2.991	2.598	1.642	1.219	1.588	1.099	1.284
Bartın	681	315	871	755	973	1.051	1.044	872	940
Diğer	12.296	7.560	5.167	7.610	6.136	5.354	6.184	7.623	8.552
Toplam	257.221	163.985	213.658	220.322	221.245	229.507	221.842	258.046	270.393

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi; 03.03.2022 ¹İlk 25 il alınmıştır.

Ek Tablo 31. İllere göre yumurta tavuğu sayısı (bin adet)

İller ¹	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Afyonkarahisar	5.723	9.382	18.469	16.731	18.594	19.113	15.975	16.282	16.825
Manisa	5.129	5.325	4.315	11.462	12.930	12.599	11.937	11.330	12.062
Konya	7.453	8.723	11.557	11.995	15.216	13.090	12.566	10.848	9.476
Bursa	1.860	1.933	4.450	5.728	6.894	6.270	7.826	5.650	8.954
Balıkesir	5.125	5.335	6.621	7.087	7.379	6.868	6.573	7.402	7.171
İzmir	2.710	3.531	5.647	5.498	5.689	7.558	7.707	5.919	6.468
Gaziantep	394	533	2.889	2.987	3.575	4.105	4.688	5.242	5.803
Ankara	1.862	3.072	4.530	4.967	5.484	5.850	4.404	5.064	5.599
Bolu	206	267	483	504	593	3.739	3.680	3.291	3.524
Çorum	2.426	3.864	4.229	5.369	4.706	4.325	4.794	3.629	3.364
Kayseri	2.323	3.239	3.727	3.679	4.726	4.826	4.360	3.866	2.991
Mersin	892	972	1.934	1.699	1.651	1.516	1.809	2.796	2.795
Sakarya	879	810	1.220	964	1.833	1.747	1.868	2.110	2.360
Denizli	1.330	1.715	2.050	1.398	1.922	2.043	1.827	2.036	1.925
Mardin	245	247	833	1.024	1.022	1.406	1.503	2.168	1.851
Amasya	289	1.012	1.404	1.387	1.640	1.474	1.651	1.911	1.816
Eskişehir	675	1.010	1.136	1.656	1.659	1.565	1.598	1.917	1.702
Elazığ	211	362	921	960	1.221	1.300	1.333	1.549	1.640
Samsun	1.015	1.287	1.429	1.379	1.675	1.487	1.496	1.849	1.437
Kahramanmaraş	478	316	595	706	1.087	1.236	1.344	1.246	1.343
Karaman	1.551	1.082	1.133	1.177	1.173	1.198	1.116	1.267	1.276
Kütahya	541	556	1.140	1.146	1.171	1.114	1.110	1.104	1.252
Adana	481	573	725	757	861	921	550	968	981
Nevşehir	747	811	809	819	972	956	944	1.009	876
Kırşehir	240	276	753	950	928	998	861	971	853
Diğer	15.490	14.701	15.597	16.663	16.955	16.751	17.205	19.881	16.656
Toplam	60.276	70.934	98.597	108.689	121.556	124.055	120.725	121.303	121.001

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi; 03.03.2022 ¹İlk 25 il alınmıştır.

Ek Tablo 32. Türkiye kanatlı eti ihracat miktarı (ton)

Ürün	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Et Tavuğu	10.489	44.337	138.395	353.911	356.842	448.421	497.862	477.596	518.771	547.937
Yumurta Tavuğu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	35.450
Hindi	33	1.982	953	3.785	4.554	7.415	9.760	13.331	8.885	7.737
Beç Tavuğu	-	-	-	407	293	1.589	2.882	4.019	4.512	6.778
Ördek	-	0	-	13	19	23	29	42	26	32
Kaz	-	-	-	-	0	-	0	48	-	0
Diğer	5	-	7	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	10.527	46.320	139.355	358.116	361.708	457.448	510.533	495.035	532.194	597.934

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi;17.03.2022 (0207 GTİP Kümes hayvanları eti ve sakatat; 2015 yılı öncesi Özel Ticaret Sistemi, 2015 yılı ve sonrası Genel Ticaret Sistemi verileridir)

Ek Tablo 33. Türkiye kanatlı eti ihracat değeri (bin dolar)

Ürün	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Et Tavuğu	5.977	32.016	202.257	448.650	386.726	557.985	587.682	579.934	525.944	779.877
Yumurta Tavuğu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	37.029
Hindi	29	1.684	1.025	7.358	10.695	11.067	14.131	21.295	14.081	15.398
Beç Tavuğu	-	-	-	656	427	2.073	3.681	5.700	5.730	12.040
Ördek	-	2	-	51	69	40	77	116	69	114
Kaz	-	-	-	-	1	-	2	107	-	2
Toplam	6.017	33.702	203.282	456.715	397.918	571.165	605.573	607.152	545.824	844.459

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi;17.03.2022 (0207 GTİP Kümes hayvanları eti ve sakatat; 2015 yılı öncesi Özel Ticaret Sistemi, 2015 yılı ve sonrası Genel Ticaret Sistemi verileridir)

Ek Tablo 34. Türkiye kanatlı eti ithalat miktarı (ton)

Ürün	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Et Tavuğu ¹	-	143	446	11.807	44.428	53.391	50.926	43.953	44.395	40.711
Hindi	1.446	21	-	592	493	831	617	532	311	195
Ördek	-	-	33	90	73	17	59	58	12	11
Beç Tavuğu	-	-	-	1	1	-	24	49	24	10
Kaz	-	-	-	2	2	-	0	-	-	-
Toplam	1.446	164	479	12.492	44.997	54.239	51.626	44.592	44.742	40.927

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi;17.03.2022 (0207 GTİP Kümes hayvanları eti ve sakatat; 2015 yılı öncesi Özel Ticaret Sistemi, 2015 yılı ve sonrası Genel Ticaret Sistemi verileridir)

¹Türkiye tavuk eti ithalatı bulunmamakta olup karşı ülke tarafından reddedilen veya ticari anlaşmazlıklar vb. sebeplerle ihracattan geri dönen sevkiyatları TÜİK verilerinde "ithalat" olarak değerlendirilmektedir.

Ek Tablo 35. Türkiye kanatlı eti ithalat değeri (bin dolar)

Ürün	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Et Tavuğu ¹	-	189	745	11.342	36.391	53.063	42.859	41.258	37.130	54.214
Hindi	974	55	-	7.873	4.446	9.664	8.647	7.452	4.756	3.981
Ördek	-	-	96	421	270	60	320	301	28	73
Beç Tavuğu	-	-	-	5	2	-	32	96	32	6
Kaz	-	-	-	7	7	-	15	-	-	-
Toplam	974	244	841	19.648	41.116	62.787	51.873	49.107	41.946	58.274

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi;17.03.2022 (0207 GTİP Kümes hayvanları eti ve sakatat; 2015 yılı öncesi Özel Ticaret Sistemi, 2015 yılı ve sonrası Genel Ticaret Sistemi verileridir)

¹Türkiye tavuk eti ithalatı bulunmamakta olup karşı ülke tarafından reddedilen veya ticari anlaşmazlıklar vb. sebeplerle ihracattan geri dönen sevkiyatları TÜİK verilerinde "ithalat" olarak değerlendirilmektedir.

Ek Tablo 36. Türkiye yumurta ticaret verileri (ton/bin dolar)

Yıl/GTİP	İhracat Miktarı (ton)		İhracat Değeri (bin dolar)		İthalat Miktarı (ton)		İthalat Değeri (bin dolar)	
	0407	0408	0407	0408	0407	0408	0407	0408
2000	3.556	9	3.629	21	1.982	262	2.995	680
2005	10.824	0	18.505	1	1.350	51	14.764	260
2010	131.588	1	156.169	8	848	158	11.590	844
2015	218.675	0	274.368	5	2.984	93	26.890	388
2016	289.828	1	290.072	10	2.785	53	23.421	236
2017	350.326	81	378.006	109	4.547	702	34.225	1.105
2018	365.106	84	434.432	143	7.857	67	43.455	251
2019	275.045	74	296.843	105	4.577	60	38.256	275
2020	271.962	55	256.335	67	2.455	59	37.379	271
2021	221.280	159	375.058	418	2.838	18	55.936	109

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi;10.03.2022 (0407 GTİP; Kuş ve kümes hayvanlarının kabuklu yumurtaları, 0408 GTİP; Kuş, kümes hayvanlarının kabuksuz yumurtaları ve yumurta sarıları; 2015 yılı öncesi Özel Ticaret Sistemi, 2015 yılı ve sonrası Genel Ticaret Sistemi verileridir)

Ek Tablo 37. Türkiye tavuk eti ihracat miktarı (ton)

Ülke ¹	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Irak	-	4.176	62.024	176.858	179.156	239.143	267.338	266.717	277.266	266.509
İran	-	-	4.632	-	108	592	132	1.651	2.729	76.188
Libya	-	-	-	16.196	12.293	10.792	45.659	21.721	27.228	27.363
Kongo	-	-	2.895	5.784	9.361	19.290	13.416	18.359	17.840	24.372
Çin	7.591	11.902	884	89	50	107	26	0	1.472	24.268
Özbekistan	167	3.420	1.182	367	654	2.297	1.343	6.254	6.165	15.878
Gürcistan	20	552	286	5.530	5.975	8.025	10.539	10.404	13.738	13.437
Suriye	-	-	113	26.820	40.529	39.594	19.341	8.442	10.573	9.956
Tayland	-	-	71	1.215	226	563	887	3.228	2.282	9.859
Gana	-	-	76	1.488	931	571	4.191	4.160	5.632	9.391
Türkmenistan	-	1.123	-	114	1.085	5.179	11.700	5.993	10.304	7.809
Hong Kong	1.081	4.881	18.879	38.015	30.126	42.270	38.216	37.052	50.830	6.540
BAE	-	22	86	7.728	9.248	13.778	13.621	11.434	8.648	6.375
Afganistan	-	21	52	235	259	393	2.274	1.190	4.098	6.354
Azerbaycan	1.331	6.857	7.211	2.977	3.799	1.202	986	1.024	1.533	6.059
Kuveyt	-	-	97	408	539	912	1.162	945	4.407	5.989
Moritanya	-	-	83	-	-	-	988	2.910	4.086	5.918
Vietnam	-	-	20.267	2.451	19.501	5.852	12.160	7.338	1.550	5.912
Angola	-	-	716	8.123	5.319	6.341	10.817	11.643	6.149	5.781
Umman	-	-	43	707	968	1.508	2.396	3.803	4.978	5.495
Filipinler	-	-	-	0	1	28	2.209	3.299	13.189	5.329
Kongo D. C.	-	-	-	9.586	7.381	11.107	8.993	8.688	10.261	5.052
Fas	-	-	-	0	-	15	-	1.152	880	4.117
Katar	-	-	-	725	1.161	3.649	4.907	4.596	5.184	2.789
Sierra Leone	-	-	-	49	0	26	493	1.578	1.718	2.680
Diğer	299	11.383	18.798	48.446	28.173	35.189	24.066	34.016	26.033	23.967
Toplam	10.489	44.337	138.395	353.911	356.842	448.421	497.862	477.596	518.771	583.387

Kaynak: TÜİK, (Erişim Tarihi;17.03.2022) (0207 GTİP Kümes hayvanları eti ve sakatat; 2015 yılı öncesi Özel Ticaret Sistemi, 2015 yılı ve sonrası Genel Ticaret Sistemi verileridir)

¹İlk 25 ülke alınmıştır.

Ek Tablo 38. Türkiye tavuk eti ihracat değeri (bin dolar)

Ülke ¹	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Irak	-	4.984	120.025	281.648	243.624	342.556	343.642	368.258	301.985	411.776
İran	-	-	9.146	-	142	851	153	2.499	1.882	126.142
Çin	2.929	6.806	671	70	38	115	23	0	2.490	43.992
Libya	-	-	-	26.924	19.312	18.130	64.908	30.154	32.265	39.823
Kongo	-	-	2.952	7.169	5.891	17.676	10.987	15.215	15.807	25.430
Gürcistan	14	335	242	5.467	6.045	8.359	10.857	11.905	12.479	16.345
Özbekistan	239	1.619	833	173	263	1.239	642	3.414	2.811	15.432
Kuveyt	-	-	194	1.103	1.152	1.883	2.508	2.217	5.699	9.351
Suriye	-	-	64	27.300	32.053	35.834	15.797	6.589	8.045	9.274
Umman	-	-	42	1.231	1.501	2.518	3.822	6.183	6.782	8.901
Moritanya	-	-	108	-	-	-	1.257	3.921	4.990	8.891
Afganistan	-	11	130	298	352	613	2.807	1.599	4.069	7.943
Gana	-	-	75	1.709	698	485	2.115	2.376	2.831	7.750
Tayland	-	-	84	1.539	150	526	853	1.985	2.071	6.801
BAE	-	8	183	9.851	8.172	12.835	12.119	12.535	7.768	6.794
Azerbaycan	1.806	6.015	10.663	2.756	1.824	1.089	826	818	895	6.376
Angola	-	-	800	8.990	3.453	5.714	9.122	9.714	5.340	5.286
Hong Kong	414	2.294	19.093	30.981	22.757	48.818	41.667	28.496	42.419	5.103
Türkmenistan	-	572	-	100	515	3.873	5.996	2.457	5.388	5.054
Kongo D. C.	-	-	1.963	10.846	5.133	10.088	7.710	7.685	8.740	4.904
Katar	-	-	-	1.800	2.177	8.106	10.484	10.075	9.929	4.702
Filipinler	-	-	-	1	1	18	902	1.591	6.182	4.537
Kosova	-	-	281	751	376	403	1.315	1.318	1.176	2.790
Japonya	-	-	-	2	1	1	1.821	4.792	3.659	2.674
Ürdün	-	10	88	821	1.278	2.135	754	2.078	2.504	2.319
Diğer	575	9.362	34.618	27.123	29.816	34.118	34.595	42.059	27.738	28.519
Toplam	5.977	32.016	202.257	448.650	386.726	557.985	587.682	579.934	525.944	816.905

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi;17.03.2022 (0207 GTİP Kümes hayvanları eti ve sakatat; 2015 yılı öncesi Özel Ticaret Sistemi, 2015 yılı ve sonrası Genel Ticaret Sistemi verileridir)

¹İlk 25 ülke alınmıştır.

Ek Tablo 39. Ülkelere göre tavuk yumurtası ihracat miktarı (ton)

Ülke ¹	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BAE	-	-	365	4.212	9.068	8.078	8.114	17.760	41.155	56.843
Suriye	-	-	27.320	25.052	17.253	4.410	1.390	55.956	50.545	35.431
Kuveyt	-	-	24	224	210	229	748	41.887	33.644	32.797
Katar	-	-	20	1.072	2.683	9.874	13.436	24.250	24.875	27.348
Umman	-	-	46	17	805	1.018	2.970	5.174	14.853	16.120
İran	-	-	72	944	276	1.036	17.241	2.626	40	10.850
Irak	-	1.655	94.517	168.226	245.542	310.334	294.178	114.580	15.449	10.035
Rusya Fed.	-	74	-	947	-	-	-	898	2.573	8.013
Bahreyn	-	-	21	149	2.395	2.588	3.555	2.445	6.567	7.491
Afganistan	-	-	-	-	1.235	5.635	809	705	7.966	4.602
Somali	-	-	-	56	179	132	512	430	731	1.972
Kazakistan	-	-	-	-	-	154	275	410	1.257	1.644
Azerbaycan	-	624	1.291	2.423	3.071	2.043	2.741	1.440	4.313	1.340
Sierra Leone	-	-	-	-	-	-	-	80	174	1.188
Liberya	-	-	-	-	-	-	145	-	197	925
Gambiya	-	-	-	-	-	-	42	-	18	510
Gürcistan	1.556	3.136	7	11	62	33	228	544	1.087	504
Türkmenistan	11	3	-	-	-	-	-	91	127	478
Kenya	-	-	-	18	-	-	56	75	77	462
Uganda	-	-	-	-	-	-	6	20	196	413
Cibuti	-	-	-	-	-	-	-	71	257	313
Kamerun	-	-	-	-	-	-	3	-	-	303
Gine	-	-	-	-	-	-	-	-	18	254
Libya	-	-	-	-	59	1.684	1.705	549	1.209	209
Maldivler	-	-	-	-	-	-	27	27	71	207
Diğer	1.957	4.608	7.905	15.211	6.978	2.839	16.918	5.014	10.503	979
Toplam	3.524	10.101	131.588	218.562	289.816	350.088	365.099	275.032	217.903	221.230

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi;17.03.2022 ¹İlk 25 ülke alınmıştır (040711 ve 040721 GTİP Tavuk yumurtası; 2015 yılı öncesi Özel Ticaret Sistemi, 2015 yılı ve sonrası Genel Ticaret Sistemi verileridir)

Ek Tablo 40. Ülkelere göre tavuk yumurtası ihracat değeri (bin dolar)

Ülke ¹	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BAE	-	-	424	5.221	9.250	8.398	10.542	17.837	42.289	71.456
Irak	-	2.405	108.647	194.308	232.789	314.898	310.208	132.051	36.984	46.024
Suriye	-	-	30.257	29.462	19.693	8.241	4.138	45.049	46.177	44.803
Katar	-	-	20	1.481	2.637	10.755	15.511	23.312	24.711	38.248
Rusya Fed.	-	65	-	4.982	-	-	-	3.385	7.569	36.988
Kuveyt	-	-	36	352	272	266	1.203	32.232	29.802	36.581
Umman	-	-	39	27	1.754	3.307	6.161	8.576	20.347	27.122
İran	-	-	429	1.136	262	1.118	23.279	3.455	50	24.763
Bahreyn	-	-	28	167	2.220	4.543	5.910	4.288	6.935	10.024
Kazakistan	-	-	-	-	-	718	1.235	1.743	5.010	7.661
Afganistan	-	-	-	-	1.040	5.825	831	413	8.080	4.668
Azerbaycan	-	2.069	4.757	10.894	5.645	7.720	7.908	4.464	6.033	3.954
Türkmenistan	42	11	-	-	-	-	-	414	491	3.039
Somali	-	-	-	64	199	147	543	351	637	2.337
Kamerun	-	-	-	-	-	-	22	-	-	2.334
Kenya	-	-	-	22	-	-	216	287	389	2.240
Uganda	-	-	-	-	-	-	29	73	801	2.162
Libya	-	-	-	-	46	1.617	1.693	911	2.801	1.713
Sierra Leone	-	-	-	-	-	-	-	61	135	1.301
Liberya	-	-	-	-	-	-	148	-	148	963
Özbekistan	-	293	681	776	366	601	120	600	370	929
Kırgızistan	-	-	-	-	-	-	-	8	-	796
Gambiya	-	-	-	-	-	-	54	-	14	562
Esvatini	-	-	-	-	-	-	-	-	-	448
Gürcistan	1.033	3.154	38	34	105	117	394	1.296	1.778	427
Diğer	2.493	8.623	10.812	25.291	13.761	9.379	44.246	15.963	14.560	3.367
Toplam	3.569	16.621	156.166	274.218	290.037	377.651	434.392	296.770	256.113	374.911

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi;17.03.2022 ¹İlk 25 ülke alınmıştır (040711 ve 040721 GTİP Tavuk yumurtası; 2015 yılı öncesi Özel Ticaret Sistemi, 2015 yılı ve sonrası Genel Ticaret Sistemi verileridir)

Ek Tablo 41. Tavuk yumurtası (Gallus Domesticus Türü) ihracatı (ton)

Yıl	Damızlık-kuluçkalık	Tavuk yumurtaları (taze)	Toplam
2000	564	2.850	3.524
2005	2.554	6.514	10.101
2010	1.828	127.784	131.588
2015	12.496	206.066	218.562
2016	13.597	276.219	289.816
2017	13.078	337.010	350.088
2018	20.586	344.513	365.099
2019	22.292	252.740	275.032
2020	30.544	187.359	217.903
2021	34.117	187.113	221.230

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi;18.03.2022 (040711 ve 040721 GTİP Tavuk yumurtası; 2015 yılı öncesi Özel Ticaret Sistemi, 2015 yılı ve sonrası Genel Ticaret Sistemi verileridir)

Ek Tablo 42. Türkiye tavuk yumurtası (Gallus Domesticus Türü) ithalatı (ton)

Yıl	Damızlık-kuluçkalık	Tavuk yumurtaları (taze)	Toplam
2000	75	20	237
2005	777	21	798
2010	400	-	400
2015	1.473	996	2.469
2016	1.501	1.006	2.507
2017	1.608	2.287	3.895
2018	1.772	5.534	7.306
2019	1.920	2.190	4.110
2020	1.951	240	2.191
2021	2.506	139	2.645

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi;18.03.2022 (040711 ve 040721 GTİP Tavuk yumurtası; 2015 yılı öncesi Özel Ticaret Sistemi, 2015 yılı ve sonrası Genel Ticaret Sistemi verileridir) *Karşı ülke tarafından reddedilen veya ticari anlaşmazlıklar vb. sebeplerle ihracattan geri dönen sofralık yumurta sevkiyatları TÜİK verilerinde "ithalat" olarak değerlendirilmektedir.

Ek Tablo 43. Ülkelere göre Türkiye kuluçkalık-damızlık tavuk yumurtası ithalat miktarı (ton)

Ülke	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Birleşik K.	-	336	294	952	851	1.150	1.432	1.401	1.518	2.080
ABD	-	45	-	11	85	259	224	167	74	202
Macaristan	-	-	-	-	26	-	-	182	51	72
Hollanda	123	-	-	7	6	44	35	14	182	59
İspanya	17	-	-	-	-	-	-	-	-	55
S. Arabistan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	38
Kolombiya	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Almanya	29	389	-	440	426	17	41	118	5	-
Belçika	-	-	-	63	16	-	-	-	-	-
Brezilya	-	-	106	-	10	138	39	-	-	-
Bulgaristan	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Fransa	1	-	-	0	-	-	-	-	-	-
Irak	-	-	-	-	-	-	-	38	77	-
Özbekistan	-	-	-	-	-	-	-	-	23	-
Rusya F.	-	-	-	-	-	-	-	-	19	-
Ukrayna	-	-	-	-	79	-	-	-	-	-
Toplam	217	777	400	1.473	1.501	1.608	1.772	1.920	1.951	2.506

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi; 18.03.2022 (040711 GTİP Tavuk yumurtası; 2015 yılı öncesi Özel Ticaret Sistemi, 2015 yılı ve sonrası Genel Ticaret Sistemi verileridir)

Ek Tablo 44. Ülkelere göre Türkiye kuluçkalık-damızlık tavuk yumurtası ithalat değeri (bin dolar)

Ülke	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ABD	-	648	-	158	1.025	3.425	3.176	2.558	1.243	3.575
Almanya	29	4.941	-	4.824	4.578	177	452	1.266	47	-
Belçika	-	-	-	182	45	-	-	-	-	-
Birleşik Krallık	-	3.685	3.408	12.675	11.690	16.505	24.531	22.206	28.260	44.832
Brezilya	-	-	1.760	-	94	1.797	551	-	-	-
Bulgaristan	-	-	-	-	34	-	-	-	-	-
Fransa	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Hollanda	360	-	-	85	78	505	412	124	1.745	669
Irak	-	-	-	-	-	-	-	67	165	-
İspanya	30	-	-	-	-	-	-	-	-	676
Kolombiya	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Macaristan	-	-	-	-	346	-	-	2.700	884	1.410
Özbekistan	-	-	-	-	-	-	-	-	59	-
Rusya F.	-	-	-	-	-	-	-	-	47	-
Suudi Arabistan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	599
Ukrayna	-	-	-	-	228	-	-	-	-	-
Toplam	541	9.375	5.192	17.924	18.116	22.408	29.122	28.921	32.451	51.761

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi; 18.03.2022 (040711 GTİP Tavuk yumurtası; 2015 yılı öncesi Özel Ticaret Sistemi, 2015 yılı ve sonrası Genel Ticaret Sistemi verileridir)

Ek Tablo 45. Türkiye’de ortalama kanatlı yem fiyatları (TL/ton)

Yıl	Etlik piliç yemi	Yumurta yemi	Soya	Mısır
2000	173	135	-	-
2005	489	401	-	-
2010	895	664	838	476
2015	1.205	1.041	1.344	709
2016	1.191	1.067	1.385	728
2017	1.384	1.220	1.612	840
2018	1.793	1.536	2.320	951
2019	2.076	1.722	2.378	1.171
2020	2.719	2.185	3.323	1.453
2021	4.540	3.312	5.596	2.465

Kaynak: TÜRKİYEM-BİR, Erişim Tarihi: 03.03.2022

Ek Tablo 46. Türkiye kümes hayvancılığı üretici fiyatları (TL/adet, kg)

Yıl	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ortalama
Tavuk Eti (TL/kg)													
2005	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,36
2010	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,99
2015	4,93	5,08	5,10	5,13	5,27	4,87	5,44	5,62	5,25	5,03	4,68	4,71	5,09
2016	4,83	4,79	5,06	5,34	5,80	5,71	5,63	5,71	5,14	5,24	5,48	5,76	5,37
2017	5,72	5,64	5,84	6,27	6,43	6,67	6,84	6,60	5,91	5,59	5,55	5,43	6,04
2018	5,45	5,60	5,67	5,85	6,42	6,70	6,92	7,31	7,92	7,65	7,30	7,15	6,27
2019	7,19	7,25	7,13	8,17	9,51	9,81	8,92	7,83	7,00	6,96	7,15	7,60	7,88
2020	8,04	8,03	8,21	8,02	8,36	8,32	7,88	7,66	7,41	8,05	9,77	9,89	8,30
2021	10,17	11,00	12,11	12,29	12,60	13,67	14,26	13,81	13,36	13,86	15,41	18,77	13,44
Yumurta (TL/adet)													
2005	0,15	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,13	0,13	0,13	0,14
2010	0,22	0,23	0,23	0,23	0,22	0,21	0,21	0,21	0,21	0,22	0,21	0,21	0,22
2015	0,23	0,24	0,24	0,23	0,22	0,23	0,24	0,25	0,26	0,26	0,26	0,26	0,24
2016	0,29	0,28	0,28	0,28	0,27	0,27	0,27	0,28	0,28	0,28	0,28	0,36	0,29
2017	0,35	0,35	0,32	0,31	0,29	0,28	0,28	0,29	0,30	0,30	0,31	0,32	0,31
2018	0,32	0,31	0,32	0,31	0,32	0,31	0,34	0,38	0,40	0,41	0,40	0,40	0,35
2019	0,41	0,41	0,39	0,39	0,37	0,34	0,34	0,34	0,34	0,35	0,35	0,36	0,37
2020	0,37	0,37	0,36	0,37	0,38	0,35	0,37	0,36	0,37	0,39	0,41	0,45	0,38
2021	0,48	0,48	0,47	0,45	0,45	0,46	0,45	0,49	0,53	0,54	0,57	0,67	0,50

Kaynak: TÜİK, 2022 Erişim Tarihi; 03.03.2022, HAYGEM, 2021 (2015-2021 tavuk eti üretici fiyatları)
TÜİK, 2018 (2005 ve 2010 yılı tavuk eti ve yumurta üretici fiyatları)

Ek Tablo 47. Türkiye kümes hayvancılığı tüketici fiyatları (TL/adet, kg)

Yıl	Tavuk Eti (TL/kg)												Ortalama
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	
2005	2,69	2,62	2,70	3,21	3,24	3,28	3,50	4,02	3,75	3,17	2,65	2,76	3,13
2010	5,44	5,77	6,22	6,40	5,93	5,35	5,66	6,14	6,49	5,89	5,26	4,96	5,79
2015	6,91	7,14	7,11	7,23	7,42	7,08	7,78	7,81	7,50	7,20	6,85	6,91	7,25
2016	7,44	7,48	7,65	7,97	8,18	8,32	8,37	8,09	7,46	7,32	7,82	8,22	7,86
2017	8,43	8,35	8,65	9,09	9,39	9,94	10,08	9,49	8,73	8,30	8,38	8,27	8,93
2018	8,26	8,46	8,58	8,88	9,31	10,14	10,14	10,17	10,87	11,33	11,03	10,98	9,85
2019	10,84	10,95	11,13	12,49	14,46	15,13	14,06	12,06	10,85	10,61	10,87	11,29	12,06
2020	11,59	11,49	12,20	12,51	13,30	13,05	12,52	11,89	11,35	11,54	13,73	14,48	12,47
2021	14,99	16,01	17,58	18,13	18,44	19,06	19,57	19,49	19,14	19,42	21,60	26,97	19,20
Yıl	Yumurta (TL/adet)												Ortalama
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	
2005	0,15	0,14	0,14	0,13	0,12	0,11	0,11	0,11	0,15	0,14	0,11	0,11	0,13
2010	0,23	0,24	0,23	0,22	0,19	0,18	0,19	0,19	0,19	0,22	0,22	0,21	0,21
2015	0,37	0,38	0,38	0,35	0,33	0,37	0,37	0,39	0,45	0,44	0,43	0,43	0,39
2016	0,43	0,41	0,37	0,36	0,32	0,33	0,32	0,34	0,36	0,35	0,37	0,56	0,38
2017	0,51	0,51	0,49	0,42	0,40	0,37	0,36	0,42	0,44	0,43	0,48	0,53	0,45
2018	0,50	0,48	0,50	0,47	0,48	0,50	0,54	0,65	0,67	0,69	0,63	0,63	0,56
2019	0,64	0,63	0,57	0,54	0,50	0,41	0,41	0,43	0,46	0,45	0,47	0,52	0,50
2020	0,54	0,55	0,49	0,56	0,63	0,53	0,59	0,59	0,61	0,71	0,83	0,94	0,63
2021	0,90	0,82	0,80	0,77	0,78	0,76	0,75	0,88	1,03	1,04	1,14	1,38	0,92

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi: 03.03.2022

Ek Tablo 48. Türkiye mısır ve soya verileri (bin ton)

Yıl	Mısır			Soya		
	Üretim	İthalat	Kendine yeterlilik (%)	Üretim	İthalat	Kendine yeterlilik (%)
2005	4.200	213	95,2	29	1.155	2,4
2010	4.310	449	90,6	87	1.756	4,7
2015	6.400	1.866	77,4	161	2.510	6,0
2016	6.400	1.132	85,0	165	2.153	7,1
2017	5.900	2.763	68,1	140	2.388	5,5
2018	5.700	2.845	66,7	140	2.667	5,0
2019	6.000	4.337	58,0	150	2.741	5,2
2020	6.500	2.263	74,2	155	3.040	4,9
2021	6.750	2.284	74,7	182	2.493	6,8

Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi: 03.03.2022 (Mısır ithalatı GTİP 10059000019, Soya ithalatı GTİP 12019000000, 2015 yılı öncesi Özel Ticaret Sistemi, 2015 yılı ve sonrası Genel Ticaret Sistemi verileridir) Kendine yeterlilik %: Üretim/(Üretim+ithalat)

KAYNAKLAR

- EC, 2021a. European Commission, Eggs-Market Situation Dashboard Last update: 07.04.2021 Web Sitesi: <https://ec.europa.eu>
- Anonim, 2021. Statista, Web Sitesi: <https://www.statista.com/statistics/183678/per-capita-consumption-of-eggs-in-the-us-since-2000/>
- Anonim, 2022a. Poultry World, Meat, News. April 13, 2022 Web Sitesi: www.poultryworld.net.
- EC, 2022a. EU Market Situation for Eggs, Committee for the Common Organisation of the Agricultural Markets, 17 March 2022
- EC, 2022b. European Commission, Poultry Meat Dashboard Last update: 27.04.2022 Web Sitesi: <https://ec.europa.eu>
- BESD-BİR, 2022. Beyaz Et Sanayiciler ve Damızlıkçıları Birliği, Web Sitesi: www.besd-bir.org
- FAOSTAT, 2022. Food and Agriculture Organization of the United Nations Statistics. Web Sitesi: www.fao.org/faostat
- IEC, 2022. International Egg Commission. Web Sitesi: <https://www.internationalegg.com/>
- OECD, 2022a. Web Sitesi: www.oecd.org
- OECD, 2022b. OECD-FAO Agricultural Outlook 2021-2030. Web Sitesi: <https://www.oecd-ilibrary.org>
- TÜİK, 2022. Türkiye İstatistik Kurumu. Web Sitesi: www.tuik.gov.tr
- TÜRKİYEM-BİR, 2022. Türkiye Yem Sanayicileri Birliği. Web Sitesi: www.yem.org.tr
- USDA, 2021a. USDA Livestock and Poultry: World Markets and Trade. Brazil Meat Exports Continues to Grow, April 9, 2021
- USDA, 2021b. USDA Livestock and Poultry: World Markets and Trade. Philippines Pork Imports Expected to Reach Record Levels, July 12, 2021
- USDA, 2021c. USDA Turkey Poultry and Products Annual 2021, Date: August 31, 2021. Gain Report Number: TU2021-0032
- USDA, 2022a. USDA Livestock and Poultry: World Markets and Trade. China Meat Supply Continues to Grow, January 12, 2022
- USDA, 2022b. USDA Livestock and Poultry: World Markets and Trade. Major Pork Exporters Look to Markets Outside China, April 8, 2022
- USDA, 2022c. USDA Turkey Poultry and Products Semi Annual 2022, Date: March 17, 2022. Gain Report Number: TU2022-0012
- USDA, 2021d. USDA, Economic Research Service/Situation and Outlook Report-Livestock, Dairy, and Poultry Outlook, 14 April 2022, LDP-M-334

TEPGE YAYIN NO: 352
ISBN: 978-625-8451-41-2

© TEPGE
Her Hakkı Saklıdır.

HAZİRAN/2022

İletişim:
Tarım ve Orman Bakanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı, 06800,
Çankaya/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833
Faks: 0312 287 5854

Bu rapor TEPGE'nin izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz veya elektronik ortama taşınamaz. Raporun bilimsel ve hukukî sorumluluğu yazara aittir.